

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
9 1771330 5000003
0 4 6 0 9

ESKADRILA AVIONA 93. ZB ZEMUNIK

POZIV U KOJI SE IDE SRCEM

"TRŽIŠNI RAT" U SREDNJOJ KLASI (I. DIO)

Međunarodna
vojna vježba

LOGEX 09

U SJEDIŠTU NAMSA-
E U LUKSEMBURGU
ČLANSTVOM U
NATO-u OTVORENA
VRATA HRVATSKOM
GOSPODARSTVU

SPECIJALNE POSTROJBE
REPUBLIKE ITALIJE (II. DIO)

NOVOSTI IZ SVIJETA

Pripremio Domagoj VLADHOVIĆ

COLOMBO

IZ ODORE NA IZBORE

General Sarath Fonseka, nekadašnji čelnik vojske Šri Lanke, pokušat će na izborima koji će se održati početkom sljedeće godine postati predsjednikom svoje zemlje. The Sunday Times navodi da je Fonseka kandidat koalicije oporbenih

stranaka i suočit će se s aktualnim predsjednikom Mahindrom Rajapakseom. Fonseka, koji je bio glavni strateg u koначnoj pobjedi nad Tamilskim tigrovima, već prije je ušao u sukob s vladom, kad je s mješta načelnika premješten na simboličnu dužnost koja nema veze sa zapovjednim odgovornostima.

General je prošloga tjedna boravio u SAD-u i dao izjavu u kojoj navljuje skidanje odore i bavljenje "društvenim radom", ako političari ne počnu raditi na ekonomskom ozdravljenju zemlje, desetljećima razdirane unutarnjim sukobima.

DA NANG

OD IZBJEGLICE DO KOMODORA

Posjeti američkih ratnih brodova nekadašnjem neprijatelju Vijetnamu više nisu velika novost. No, razaračem USS Lassen, koji je 7. studenog uplovio u Da Nang, zapovijedao je vrlo poseban časnik: komodor H.B. Le. On je 1975. kao dijete bio prisiljen pobjeći iz Vijetnama sa svojim roditeljima: otac mu je također bio pomorski časnik, ali u poraženoj južnovijetnamskoj vojsci. Ostavši bez ičega, te emigriravši u SAD i nastavivši se u Sjevernoj Virginiji, roditelji su uspjeli školovati sina, koji je 1992. krenuo očevim stopama i postao američki mornarički časnik. Nakon uplovljavanja u Da Nang, Le je izjavio da je "ponosan što predstavlja svoju zemlju vijetnamskom narodu" i da se osjeća iznimno sretnim što je doveo brod i svoju posadu u Vijetnam.

US Navy

KABUL

LETEĆE POJAČANJE

Američke postrojbe u Afganistanu dobine su znatno pojačanje od deset zrakoplova MV-22B Osprey, koji su prošloga tjedna doletjeli u američku bazu Leatherneck u provinciji Helmand. Zrakoplovi su prešli dug put od Indijskog oceana i sletjeli kao prvi tog tipa

u Afganistanu te će biti potpora Ekspedičijskoj brigadi američkih marinaca. Vojnici su oduševljeni dolaskom letjelica. Neki, poput pukovnika Williama Depuea, smatraju da će njihova brzina i domet "upola smanjiti veličinu područja operacija".

USMC

ASUNCION

NAČELNIK ZA NAČELNIKOM

Paragvajski predsjednik Fernando Lugo otpustio je 6. studenoga načelnika stožera oružanih snaga, a dva dana prije isto je učinio s trojicom visokih časnika koji su navodno planirali vojni udar, navodi France-Presse. Kontraadmiral Ciber Benítez četvrti je otpušteni načelnik u Lugovu mandatu, a ta soubina zadesila ga je jer je branio svoje kolege i izjavio da ne vjeruje u priče o udaru. Novi načelnik je general

Juan Oscar Velazquez, potvrđeno lojalan predsjedniku.

PRAG

ELITNI POD ISTRAGOM

Češke vlasti izvijestile su da istražuju dokaze prema kojima su dvojica priпадnika njihovih elitnih postrojbi u Afganistanu na svojim odorama nosili nacistička obilježja. Ako se optužbe pokazuju točnima, ministar obrane Martin Barták obećao je brzo kažnjavanje vojnika, navodi agencija CTK 9. studenog. "To se ne može tolerirati", rekao

je Barták, dodavši da takvi incidenti mogu naškoditi ugledu čeških vojnika u međunarodnim misijama.

Fotografija Jana Cermaka iz češke 4. brigade za brzi odgovor, na čijoj je kacići oznaka SS brigade Dirlewanger, objavljena je u Mladoj fronti Dnes. Osim njega, osumnjičen je i vojnik Hynek Matonoha.

4

Članstvom u NATO-u otvorena vrata hrvatskom gospodarstvu

Čelnim ljudima NAMSA-e predstavilo se 28 hrvatskih tvrtki iz područja namjenske proizvodnje i zaštitnih sredstava, tekstila, obuće, hrane, namještaja, građevinskog sektora, IT sektora... Ostvaren je pozitivan učinak u percepciji NAMSA-inih čelnika o hrvatskim tvrtkama i proizvodima, a hrvatske su tvrtke doobile detaljne upute o načinu rada i konkretnе savjete

Cilj vježbe bio je uvježbati logističke časnike oružanih snaga Albanije, Makedonije i Hrvatske u premještanju, prihvatu, razmještaju i planiranju daljnog pokreta zamisljene A-3 brigade u potpori NATO vođenoj / UN odobrenoj misiji izvan zone odgovornosti i trenutačnog razmještaja

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA LOGEX 09

8

12

Poziv u koji se ide srcem

Danas, 18 godina nakon osnivanja Eskadrile aviona u svom sastavu ima 20 Pilatusa i pet Zlinova 242 L, kojima su zamijenjene nekadašnje Utve. Temeljna zadaća Eskadrile jest obuka naših pilota. Dosad je školovano 13 naraštaja...

Naslovnicu snimio Katsuhiko TOKUNAGA

MORH I OSRH

- 7 **MORH I OSRH**
Zamjenik načelnika GSOSRH u posjetu Bojni NBKO
- 10 **OBLJETNICE**
19. obljetnica Tigrova
- 11 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Mario Ančić u Memorijalnom centru Domovinskog rata u Vukovaru
- 16 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Izaslansvo HKoV-a u Oklahomu

VOJNA TEHNIKA

- 18 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 **VOJNA TEHNIKA**
Specijalne postrojbe Republike Italije (II. dio)
- 25 **ZRAKOPLOVSTVO**
"Tržišni rat" u srednjoj klasi (I. dio)
- 28 **MORNARICA**
Novo naoružanje za novu namjenu (II. dio)
- 29 **VOJNA POVIJEST**
Oceanski minopolagači klase UE I i UE II

MAGAZIN

- 30 **PODLISTAK**
Dragutin Novak - pobjednik Budimpešte
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Dokument RSK o djelovanju hrvatskog topništva po Kninu 4. kolovoza 1995. (I. dio)
- 33 **DUHOVNOST**
Katakлизma ili puna kupa?
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Umjetnici protiv agresije

Čelnim ljudima NAMSA-e predstavilo se 28 hrvatskih tvrtki iz područja namjenske proizvodnje i zaštitnih sredstava, tekstila, obuće, hrane, namještaja, građevinskog sektora, IT sektora... Ostvaren je pozitivan učinak u percepciji NAMSA-inih čelnika o hrvatskim tvrtkama i proizvodima, a hrvatske su tvrtke dobile detaljne upute o načinu rada i konkretnе sayjete

Članstvom u NATO-u otvorena

Prezentacija pod nazivom Dan hrvatske industrije (Croatian Industry Day) dala je priliku predstvincima hrvatskih tvrtki da se predstave čelnicima NAMSA-e, ali i da iz prve ruke saznaju na koji način mogu ravnopravno konkurrirati na natječajima što će ih ta NATO-ova agencija objavljivati

Članstvom u NATO-u Hrvatska je ojačala svoj sigurnosni, politički, ali i ekonomski položaj. Kada se govori o članstvu u NATO savezu, najčešće se misli na vojni aspekt NATO-a, a mnogo rijede na gospodarski. Povećanje stupnja sigurnosti što ga donosi članstvo u NATO-u stvara osnovne pretpostavke za stabilan gospodarski rast, ali i za velik broj investicija. Prema procjenama stručnih službi NATO-a, može se očekivati da će NATO-ove investicije u Hrvatskoj u sklopu ovog programa iznositi najmanje 40 milijuna eura u idućih pet do deset godina.

Poslovne mogućnosti

Punopravnim članstvom Republike Hrvatske u NATO-u otvaraju se nove poslovne mogućnosti za hrvatske poslovne subjekte. Nabava unutar NATO-a je decentralizirana i obavlja se kroz NATO zapovjedništva (NATO Headquarters), Strateška zapovjedništva (Strategic Commands) i ostale agencije koje pokrivaju različita područja nabave.

Poslovnu suradnju moguće je ostvariti preko sljedećih tijela:

- NATO AGENCIJA NAMSA
- NATO AGENCIJA NC3A
- NATO PROGRAM IZGRADNJE INFRASTRUKTURE (NSIP)
- NATO STRATEŠKO ZAPOVJEDNIŠTVO ACO
- NATO STRATEŠKO ZAPOVJEDNIŠTVO ACT

Iako, dakle, hrvatsko gospodarstvo na temelju članstva u NATO-u ima otvorena vrata u svijet poslovanja i tržišnog natjecanja s najboljima, prilično nezamijećen u hrvatskim medijima ostao je vrlo važan posjet sjedištu NAMSA-e (NATO-ove agencije za nabavu) koji su potkraj listopada zajedno organizirali Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva RH, Hrvatska gospodarska komora i Misija RH pri NATO-u. Prezentacija pod nazivom Dan hrvatske industrije dala je priliku predstvincima

ma hrvatskih tvrtki da se predstave čelnicima NAMSA-e, ali i da iz prve ruke saznaju na koji način mogu ravnopravno konkurrirati na natječajima što će ih ta NATO-ova agencija objavljivati

NAMSA je glavna logistička NATO agencija. Osnovana je sa svrhom pružanja logističke potpore NATO članicama, povećanja stupnja spremnosti vojnih snaga, poboljšanja i smanjenja troškova nabave opreme i sredstava putem konsolidiranja narudžbi, transporta, tehničke potpore i drugih zajedničkih poslova koji uključuju: usluge potpore raznim oružanim sustavima, komunikacijske i računalne usluge, usluge u graditeljstvu, logističku potporu u području operacija i sl.

Tvrtke koje žele sudjelovati u natječajima što ih provodi NAMSA dužne su se upisati u NAMSA katolog, gdje registriraju svoje djelatnosti, odnosno proizvode i/ili usluge koje nude. Na temelju upisanih podataka obavještavaju se o odgovarajućim raspisanim natječajima. Članice NAMSA-e su: Belgija, Bugarska, Kanada, Češka, Danska, Estonija, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Island, Latvija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Norveška, Mađarska, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Turska, Velika Britanija i SAD.

vrata hrvatskom gospodarstvu

pravno konkurirati na natječajima što će ih ta NATO-ova agencija objavljivati.

Voditelj izaslanstva bio je Miljenko Pavlaković, državni tajnik u Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva, a

u sastavu su hrvatskog izaslanstva bili veleposlanik RH u Kraljevini Belgiji Boris Grigić, hrvatski predstavnik u NAMSA-i brigadni general Milan Knežević i potpredsjednica HGKA Vesna Trnokop Tanta. Čelnim ljudima NAMSA-e predstavilo se 28 hrvatskih tvrtki iz područja namjenske proizvodnje i zaštitnih sredstava, tekstila, obuće, hrane, namještaja, građevinskog sektora, IT sektora... Ostvaren je pozitivan učinak u percepцијi NAMSA-ih čelnika o hrvatskim tvrtkama i proizvodima, a hrvatske su tvrtke dobile detaljne upute o načinu rada i konkret-

ne savjete. Iz NAMSA-e je tvrtkama poručeno da se u što većem broju upišu u NAMSA-inu bazu podataka i redovito prate obavijesti i natječaje.

Tijekom Dana hrvatske industrije u Luksemburgu u sjedištu NAMSA-e predstavile su se tvrtke:

AGENCIJA ALAN Ltd.
DOK-ING Ltd.
INKOP OBUĆA Ltd
ŠESTAN-BUSCH Ltd.
WERKOS Ltd.
INSTITUT IGH Inc
DALEKOVOD Inc
CMC SISAK Ltd.
JEDINSTVO Inc
3.MAJ - TIBO Inc.
TEHNOZAVOD-MARUŠIĆ Ltd.
KONČAR ELECTRICAL INDUSTRY Inc.
Cluster for humanitarian demining Ltd.
ATLANTIC GRUPA Inc.
PIK VRBOVEC Inc
PODRAVKA Inc.
CS COMPUTER SYSTEMS Ltd.
STEINER TELEKOMUNIKACIJE Ltd.
EXOR Ltd.
SYSTEC AUTOMATIZACIJA Ltd.
NOVATEC Ltd.
KROKO INTERNATIONAL Ltd.
TEKSKO MREŽA Ltd.
JACQUARD Ltd.
GALEB DALMATINSKA TRIKOTAŽA Inc.
TVORNICA MREŽA I AMBALAŽE Ltd.
TVIN Ltd.
TRADE AIR Ltd.

Povećanje stupnja sigurnosti što ga donosi članstvo u NATO-u stvara osnovne pretpostavke za stabilan gospodarski rast, ali i za velik broj investicija. Prema procjenama stručnih službi NATO-a, može se očekivati da će NATO-ove investicije u Hrvatskoj u sklopu ovog programa iznositi najmanje 40 milijuna eura u idućih pet do deset godina

Hrvatska gospodarska komora ima obvezu informirati poduzetnike o svim poslovnim mogućnostima koje mu pruža članstvo u NATO savezu, i to putem internetskog portala, oglašavanja ili pisanim putem pa je stoga izradila internetsku stranicu www.natonatjecaji.hr, gdje će poduzetnici na jednom mjestu pronaći sve potrebne informacije i kontakte koji će hrvatskim tvrtkama pomoći u njihovim nastojanjima da se uključe u projekte NATO saveza

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva RH, kao nositelj projekta "Hrvatsko gospodarstvo i NATO", usko surađuje s Ministarstvom obrane RH, Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija RH, Misijom RH pri NATO-u, Uredom za nacionalnu sigurnost i Hrvatskom gospodarskom komorom.

Upravo Hrvatska gospodarska komora ima obvezu informirati poduzetnike o svim poslov-

nim mogućnostima koje im pruža članstvo u NATO savezu, i to putem internetskog portala, oglašavanja ili pisanim putem, pa je stoga izradila internetsku stranicu www.natonatjecaji.hr, gdje će poduzetnici na jednom mjestu pronaći sve potrebne informacije i kontakte koji će hrvatskim tvrtkama pomoći u njihovim nastojanjima da se uključe u projekte NATO saveza i da postavljaju eventualna pitanja. ■

Predstavljena web-stranica JAVNI NATJEČAJI U OKVIRU SJEVERNOATLANTSKEGA SAVEZA

Službena web-stranica za javna nadmetanja za projekte iz NATO saveza (www.natonatjecaji.hr)

predstavljena je u Vladi RH u sklopu projekta "Hrvatsko gospodarstvo i NATO". Svrha je web-stranice pružiti sustavnu potporu te brzu i učinkovitu komunikaciju radi kvalitetne pripreme hrvatskih tvrtki za natječajne procedure Sjevernoatlantskog saveza.

"Ovom internet stranicom Vlada RH želi osigurati operativne mehanizme za provedbu sustavne potpore hrvatskim gospodarstvenicima koji su zainteresirani za javljanje na javne natječaje, a raspisuje ih NATO", izjavila je potpredsjednica Vlade Đurđa Adlešić obraćajući se gospodarstvenicima i predstvincima mjerodavnih državnih institucija na predstavljanju.

"Natječajima NATO-a i NATO agencija otvara se tržište za druge proizvođače za veliki raspon dobara i usluga koje traži NATO, a koji uključuju zaista sve: od logistike do ključne vojne opreme... To pruža nebrojene mogućnosti, izravne i kooperantske, a Hrvatska je dokazala da imamo tvrtke koje mogu proći natječaje u najzahtjevnijim međunarodnim uvjetima", izjavila je na predstavljanju web-stranice premijerka Jadranka Kosor.

Zamjenik načelnika GSOSRH u posjetu Bojni NBKO

U zadnjih nekoliko godina izdvojena su znatna finansijska sredstva za opremanje i obučavanje Voda nuklearno-biološko-kemijske obrane u sastavu istoimene Bojne, koji je deklariran za djelovanje u sastavu NATO-a. "Danas taj vod može odgovarajuće funkcioniрати", zaključak je zamjenika načelnika GSOSRH general-pukovnika Slavka Barića nakon posjeta Bojni 6. studenoga u vojarni "Pukovnik Milivoj Halar" u Dugom Selu. General je u posjet stigao na čelu visokog izaslanstva GS-a, u kojemu su bili i zamjenik zapovjednika HKoV-a brigadni general Zvonko Peternel i načelnik Uprave za informa-

cijsko-komunikacijske sustave GSOSRH brigadni general Blago Dujmović.

U obilazak postrojbe goste je poveo zapovjednik Bojne NBKO, pukovnik Slobodan Kratochvil. Prikazom propisanog zapovjednog pregleda postrojbe izaslanstvu su predloženi noviteti u opremanju Bojne, te neki postupci djelovanja.

"Naglasio bih da su ljudi dobro obučeni i da dobro barataju tehnikom", zaključio je na kraju general Barić. Ne zadržavši se samo na djelovanju unutar NATO-a, zamjenik načelnika je istaknuo i bitnost

uvježbanosti Bojne NBKO za cijelu Hrvatsku, jer ona po potrebi, u slučaju bilo kakve nuklearne, biološke ili kemijske ugroze, mora biti spremna djelovati na cijelom području države i pružiti zaštitu našem stanovništvu.

D. VLAHOVIĆ

7

Inicijalni sastanak povjerenstva za NATO

U skladu s odlukom Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Međuresornog povjerenstva za NATO, u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija održan je 4. studenoga inicijalni sastanak povjerenstva.

Na sastanku, pod predsjedanjem državnog tajnika MORH-a Pjera Šimunovića i državnog tajnika MVPEI-a Davora Božinovića, zamjenika koordinatora povjerenstva, sudjelovali su stalni predstavnik RH pri NATO-u veleposlanik Igor Pokaz, savjetnica za obranu Predsjednika Republike Višnja Tafra, zamjenik načelnika Glavnog stožera OSRH ge-

neral-pukovnik Slavko Barić te ostali članovi Međuresornog povjerenstva, kao i vodeći predstavnici onih tijela državne uprave koja su uključena u djelovanje Republike Hrvatske u Savezu.

Međuresorno povjerenstvo za NATO osnovano je sa svrhom analiziranja, predlaganja i koordiniranja aktivnosti vezanih za članstvo Hrvatske u NATO-u, kako bi pridonijelo učinkovitom i ujedinjenom djelovanju Hrvatske u svim dimenzijama NATO-a, političkoj, obrambenoj, sigurnosnoj, vojnoj, gospodarskoj i znanstvenoj.

OJI

Obilježena osma godišnjica smrti prvog zapovjednika HRM-a

Osma godišnjica smrti prvog zapovjednika Hrvatske ratne mornarice, admirala flote Svetе Letice – Barbe, obilježena je 6. studenoga na splitskom gradskom groblju Lovrinac.

Uz članove obitelji, počast mu je odalo izaslanstvo HRM-a predvodeno sadašnjim zapovjednikom kontraadmiralom Antonom Urlićem, kao i predstavnici braniteljskih udruža. Podsjetivši na golemi doprinos admirala Letice u ustrojavanju HRM-a i njegovu ratnom djelovanju, admirал Urlić je poručio da svog prvog zapovjednika pripadnici HRM-a nikad ne smiju zaboraviti. I prije nego što je postao zapovjednik

HRM-a, admirал Letica je imao golemo iskustvo u zapovijedanju i vođenju ratnih brodova i mornarice. Naime, već sa 16 godina priključio se oslobođilačkom

pokretu te u II. svjetskom ratu postao član Ratne mornarice NOV-a, ploveći na mnogim brodovima i brodicama. Nakon rata ostaje u Jugoslavenskoj ratnoj

mornarici, gdje je proveo 22 godine i obnašao brojne visoke dužnosti do umirovljenja 1987. godine. Osnivač i jedini ratni zapovjednik Hrvatske ratne mornarice, admiral Letica preuzeo je zapovijedanje tom granom OSRH-a 12. rujna 1991., šest dana prije njezina službenog osnivanja, te je bio na čelu HRM-a do 1. lipnja 1996. Sudionik je Domovinskog rata, a za svoje zasluge odlikovan je najvišim vojnim odlikovima.

OJI HRM

Snimio i napisao **Damir RADOČAJ**

LOGEX 09

U Republici Makedoniji od 11. do 23. listopada održana je međunarodna vojna vježba LOGEX 09, koja je okupila više od šezdeset časnika i dočasnika iz Hrvatske, Makedonije i Albanije te predstavnike zemalja promatrača iz Ukrajine, Gruzije, Crne Gore i Danske.

Riječ je o logističkoj vježbi koja je zapravo nastavak MVV LOGEX 07, održane 2007. u Hrvatskoj, a provedena je u sklopu Američko-jadranske povelje (A-3). Cilj vježbe bio je uvježbati logističke časnike oružanih snaga Albanije, Makedonije i Hrvatske u premještanju, prihvatu, razmještaju i planiranju daljnog pokreta zamišljene A-3 brigade u potpori NATO vođenoj / UN odobrenoj misiji izvan zone odgovornosti i trenutačnog razmještaja

Riječ je o logističkoj vježbi koja je zapravo nastavak MVV LOGEX 07 održane, 2007., u Hrvatskoj, a provedena je u sklopu Američko-jadranske povelje (A-3). Voditelj hrvatskog tima, u kojem je bilo petnaestak hrvatskih predstavnika iz svih grana OSRH, bio je pukovnik Damir Radočaj, načelnik Odjela za promet Zapovjedništva za potporu.

LOGEX 09 je vježba na zapovjednom mjestu uz potporu računala (CPX/CAX), a sudionici su zemlje A-3, Albanija, Makedonija i Hrvatska uz potporu američkog Zapovjedništva združenih snaga - US JFCOM, Američkog zapovjedništva za Europu - US EUCOM, te NATO-ove škole u Oberammergauu.

Cilj vježbe bio je uvježbati logističke časnike oružanih snaga Albanije, Makedonije i Hrvatske u premještanju, prihvatu, razmje-

štaju i planiranju daljnog pokreta (RSOM) zamišljene A-3 brigade u potpori NATO vođenoj / UN odobrenoj misiji izvan zone odgovornosti i trenutačnog razmještaja. Time se pruža mogućnost uvida u trenutačni status logistike i logističkih kapaciteta, povezanost s prihvaćenim NATO-ovim ciljevima snaga i rad logističkih časnika u multinacionalnom okružju uporabom engleskog jezika. Nadalje, pokazuje se interoperabilnost između sudionika A-3, prihvaćanje i rad prema načelima ekspedicijeske logistike i u skladu s NATO-ovim smjernicama za operativno planiranje u budućoj potpori NATO snaga, bilo NRF snagama bilo CJTF snagama na području NATO operacija.

Otvaranje završne vježbe LOGEX 09

Uoči završne vježbe u Makedoniji 2008. pa do same vježbe provedeno je više aktivnosti, među kojima inicijalna, glavna i završna planska konferencija. Upravo je glavna održana u veljači u Splitu, a raščlamba vježbe održat će se u studenom ove godine u Albaniji. Održano je također više radionica u potpori vježbe, tečajeva za logističke časnike A-3 zemalja u NATO-ovo školi u Oberammergau i finskoj logističkoj školi u Lahtiju, a pružena je i mogućnost logističkim časnicima A-3 nacija za sudjelovanje u statusu promatrača na NATO/PzM vježbama u Norveškoj, Francuskoj, Turskoj, Portugalu i Španjolskoj. Ove oblike edukacije prošlo 40-ak logističkih časnika OSRH.

Scenarij vježbe

U skladu sa zaključcima sa završne planske konferencije MVV LOGEX 09 djelatnici OSRH bili su raspoređeni prema potrebama organizacije vježbe u skupine unutar zamišljene A3 brigade, S-4 provedbene skupine, skupine trenutačnih i

Hrvatski tim s načelnikom logistike Generalštaba makedonskih OS, brigadirom Kirom Ristovskim

rasporeda smještaja (nacionalnih baza) preko zemlje domaćina (Albanija) i HNSCC (Host Nation Support Coordination Center) do područja operacije (mirovne misije) u Sudanu, a provedena je kao CPX/CAX, vježba na zapovjednom mjestu uz pomoć računala.

U provedbi vježbe korišteni su popisi glavnih događanja i incidenata isplaniranih još na Glavnoj planskoj konferenciji u Splitu, te su putem računala primarno obučnoj skupini upućivani problemi po danima i onda se ocjenjivala sposobnost rješavanja, a sve prateći NATO procedure i smjernice za provedbu operacija. Primarna obučna skupina u provedbi vježbe bili su stožerni časnici logistike u S-4 zamišljene A3 brigade. Četiri hrvatska časnika određena su u grupu za nadzor i praćenje rada obučne skupine časnika (HICON/EXC Group).

Vježbu su 19. listopada pratili i vojni izaslanici drugih OS akreditiranih u Republici Makedoniji, među kojima i VIZ Republike Hrvatske, brigadir Simon Petrišić. Dan poslije

organiziran je DV Day LOGEX 09, na kojem su uime OSRH sudjelovali general-bojnik Josip Stojković, načelnik Uprave za logistiku GSOSRH i brigadni general Mate Ostović, zapovjednik Zapovjedništva za potporu OSRH, koji je ujedno ravnatelj MVV LOGEX 09 na nacionalnoj razini. ■

Peter Venoit, organizator svih LOGEX aktivnosti US JFCOM, pukovnik Vladimir Stojanovski - Makedonija, pukovnik Damir Radočaj - Hrvatska, pukovnik Altin Kurti - Albanija (s lijeva na desno)

budućih logističkih operacija te HNSCC/NSE skupine, na izmišljenim lokacijama u Durres/Tirana u Albaniji i Port Sudan/Khartoum u Sudanu.

Kako je već spomenuto, težište vježbe zasnivalo se na upućivanju zamišljene A3 brigade u čijem su sastavu bile albanska, makedonska i hrvatska bojna iz trenutačnog

19. obljetnica Tigrova

U vojarnama "Croatia" u Zagrebu i "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji 5. studenoga svečano je obilježena 19. obljetnica 1. gardijske brigade i 1. mehanizirane bojne Tigrovi.

Zapovjednik Gardijske motorizirane brigade brigadni general Mladen Fuzul, zamjenik zapovjednika 1. mehanizirane bojne bojnik Romeo Horvat i stožerni zapovjednici postrojbi položili su vijence i zapalili svijeće kod spomen-obilježja 1. gardijske brigade u vojarni "Croatia" u Zagrebu. Svečanost je nastavljena u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petri-

Snimio Dejan SADIKOVIĆ

Počast poginulim Tigrovima ispred spomen-obilježja u vojarni "Croatia"

nji, gdje je služena misa za poginule pripadnike u Domovinskom ratu, koju je predvodio vojni kapelan Milenko Majić. Na misi su bili stožerni zapovjednici postrojbe, članovi stožera i zapovjednici postrojbi. Nakon toga zapovjednik GMBR-a brigadni general Mladen Fuzul uručio je pohvale i nagrade pripadnicima brigade. Istaknuo je doprinos 1. gardijske brigade Tigrovi u obrani Republike Hrvatske u Domovinskom ratu. Također se osvrnuo na odradene zadaće u misiji ISAF u Afganistanu i u misiji UN-a UNDOF na Golanskoj visoravni. Bojnik Romeo Horvat podsjetio je na osnivanje 1. gardijske brigade Tigrovi.

D. KULIĆ

17. obljetnica Vukova

struka gardijske motorizirane brigade te bivši zapovjednici: brigadir Zvonko Brajković, brigadir Jozo Šerić i brigadir Blaž Beretin.

O nastanku i ratnom putu 9. gardijske brigade nazočnima je govorio zamjenik zapovjednika 1. motorizi-

na težišta za pripremu u misiji UNDOF na Golanskoj visoravni. Po završetku svečanosti, u vojarni "Eugen Kvaternik" održana je misa u kapelici sv. Frane, koju je služio don Andelko Kaćunko, a položeni su i vijenci kod spomen-križa u vojarni.

D. KULIĆ

Snimio Dejan SADIKOVIĆ

U vojarni "Eugen Kvaternik" u Gospiću 3. studenoga održana je svečanost proslave 17. obljetnice osnutka 9. gardijske brigade i Dana prve motorizirane bojne gardijske motorizirane brigade Vukovi. Svečanosti su nazočili zapovjednik Gardijske motorizirane brigade HKoV-a brigadni general Mladen Fuzul, predstavnici zapovjedništva, načelnici

rane bojne Vukovi satnik Saša Čače, a nazočnima se obratio i brigadni general Mladen Fuzul, koji je istaknuo doprinos 9. gardijske brigade u obrani Republike Hrvatske u Domovinskom ratu, te podsjetio na zadaće odradene u misiji ISAF u Afganistanu i

Snimio Dejan SADIKOVIĆ

Mario Ančić u Memorijalnom centru Domovinskog rata u Vukovaru

Na svečanosti otvorenja četvrtog teniskog igrališta 7. studenog u prekrasnoj dvorani TK "Vinkovci", uz brojne goste i uzvanike, glavna zvijezda bio je naš proslavljeni teniski as Mario Ančić. Nakon otvorenja teniske dvorane kojoj je simbolično bio "kum", Mario je izrazio želju što već dugo tinja u njegovu srcu: odati počast Vukovaru i pokloniti se svim njegovim žrtvama.

Želju mu je ispunio njegov domaćin bojnik Franjo Čanaki, koji je djelatnik Memorijalnog centra Domovinskog rata i član Upravnog odbora TK "Vinkovci". U pratinji predsjednika kluba Zdenka Rečića i tenisača, posjetili su Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru, Spomen-dom

Super Mario i bojnik Franjo Čanaki pred eksponatima Memorijalnog centra smještenog u vukovarskoj vojarni

11

"Ovčara" i masovnu grobnicu "Ovčara". Paljenjem svijeća i molitvom odali su počast žrtvama Vukovara. *Super Mario* suznih je očiju slušao domaćinove riječi.

Posebno zanimanje polufinalist Wimbledona i nositelj olimpijske bronce pokazao je pri posjetu Memorijalnom centru Domovinskog rata u Vukovaru, gdje je saznao velik broj podataka vezanih za taj rat. Razgledao je izložbu "Sjećanje na Domovinski rat – bitka za Vukovar", postav "Srpski koncentracijski logori Stajićevo i Begejci", "Samostalni zrakoplovni vod OZ Osijek", pješačko oružje i eksponate na otvorenom te simulaciju bojnog polja "Ojačana brigada u obrani". Prepun dojmova i informacija koje je uz fotografije ponio sa sobom, Mario se oprostio od domaćina uz obećanje da će ponovno doći. OJI

Na završetku obuke prvi put uručena Značka najboljeg ročnika naraštaja

U Središtu za temeljnu obuku u Požegi 7. studenoga održana je završna svečanost povodom završetka dragovoljnog služenja vojnog roka 2. naraštaja ročnika u 2009. godini. Svečanost je započela postrojavanjem djelatnika i dragovoljnih ročnika te prijavkom zapovjedniku Središta, pukovniku Robertu Krnčeviću, a potom su najboljim ročnicima uručene nagrade.

Za najbolje postignute rezultate u provjerama motoričkih sposobnosti knjigom su nagrađeni ročnik Blaž Zelić i ročnica Antonija Kozina, a za najbolje postignute rezultate u gađanju automatskom puškom ročnik Šime Kokić i ročnica Anita Glaurdić. Prigodnim darom i knjigom nagrađena je najbolja ročnica naraštaja Željka Tomić, a najboljem ročniku Tomislavu Joskiću, uz fotomonografiju "Od branite-

lja domovine do čuvara svjetskog mira", uručena je prvi put i Značka najboljeg ročnika. Značku dobiva najbolji ročnik naraštaja na temelju Programa obuke i ocjenjivanja ročnika na dragovoljnem služenju vojnog roka, a odabir se provodi u skladu s odobrenim Standardnim operativnim postupkom na razini Središta.

Na kraju se 2. naraštaju ročnika na dragovoljnem služenju vojnog roka prigodnim govorom obratio zapovjednik Središta pukovnik Krnčević, čestitajući im i zaželjevši mnogo uspjeha u životu i radu. Ročnici, njih 235, od čega je 29 ročnica, počeli su služiti vojni rok 14. rujna, a završili 8. studenoga ove godine. Ovo je prvi naraštaj ročnika koji

vojni rok služi po novom Pravilniku o dragovoljnem služenju vojnog roka, po kojemu služenje dragovoljnog vojnog roka traje osam tjedana te se u cijelosti provodi u Požegi. OJI

Nagrađeni ročnici 2. ovogodišnjeg naraštaja

Napisala i snimila Leida PARLOV

Poziv u koji se ide srcem

Danas, 18 godina nakon osnivanja Eskadrila aviona u svom sastavu ima 20 Pilatusa i pet Zlinova 242 L, kojima su zamijenjene nekadašnje Utve.

Temeljna zadaća Eskadrile jest obuka naših pilota. Dosad je školovano 13 naraštaja...

Mario Pleša i njegov zamjenik bojnik Željko Harapin. Mladost i ljubav prema letenju, koji su pokretači svega, te energija i prilagodljivost glavne su odlike ove Eskadrile ustrojene prije 18. godina 6. studenoga 1991.

Tada je to bila Eskadrila jurišnog zrakoplovstva, smještena u Domu zrakoplovstva u Zadru. S letačkim se aktivnostima započelo 1993., odmah po oslobođanju 93. zrakoplovne baze Zemunik. Već u kolovozu 1994. provedena je selekcija 1. naraštaja kandidata za vojne pilote. Prva tri Pilatusa isporučena su u lipnju 1996., a s letačkom obukom pilota zrakoplova 1. naraštaja započelo se iste godine u

srpnju. Bojnik Pleša pilot je iz prvog, a bojnik Harapin iz drugog naraštaja pilota koji su se školovali u Eskadrili aviona 93. ZB Zemunik.

Danas, 18 godina poslije, Eskadrila u svom sastavu ima 20 Pilatusa i pet Zlinova 242 L, kojima su zamijenjene nekadašnje Utve. Temeljna zadaća jest obuka naših pilota. Do sada je školovano 13 naraštaja, a u tijeku je obuka 14. naraštaja pilota HRZ-a i PZO-a. "Svi piloti izlaze iz naše eskadrile. Nakon selekcije i temeljne obuke piloti se raspoređuju ovisno o sposobnostima i potrebama za helikoptere ili avione. Oni koji ostaju u eskadrili dalje se školuju za pilote Pilatusa, potom za nastavnike letenja, te se ovisno o potrebama raspoređuju u druge eskadrile", ističe bojnik Harapin.

Eskadrila se, uz Zapovjedništvo, sastoji od četiri letačka voda te tri voda zrakoplovnih

Vojni piloti su, uvjerit će se u to svatko tko s njima provede malo vremena, doista svijet za sebe. Nema tu mnogo priče. Dajte im zadaću, zrakoplov i pustite ih da lete. Iako dio sustava, jednostavno su drugčiji. U taj se poziv primarno ide srcem i jednostavno se mora imati u sebi. U vojski se, kažu, leti i uživa u letenju, a u civilstvu je to isključivo posao. Istaknuli su to i zapovjednik Eskadrile aviona 93. ZB Zemunik bojnik

tehničara. U njezinu je sastavu i naša svjetski poznata akro-grupa "Krila Oluje".

Iako težišno provodi selekcijsku i temeljnu obuku kadeta na Zlinu 242 L, te temeljnu i naprednu obuku na Pilatusu PC-9 M, Eskadrila provodi dežurstva za potrebe Obalne straže, Snage brzog odgovora, sudjeluje u PP izviđanjima te drugim letačkim zadaćama u specijalizaciji nastavnika letenja, letovima za potrebe HKoV-a i HRM-a, te trenaži pilot-skog kadra HRZ-a i PZO-a. Provodi i obuku za probne i demo pilote, a angažirana je i u međunarodnim aktivnostima.

Posebno važna međunarodna aktivnost u kojoj sudjeluje, a koja se provodi u suradnji

13

s Kraljevinom Danskem jest NATO program FAC Forward air control (obuka prednjih zračnih motritelja). Riječ je o programu u sklopu kojega se obučavaju pripadnici kopnene vojske za navođenje zrakoplova na cilj, posebno je važan za sudjelovanje u međunarodnim misijama. FAC timovi su u sastavu kopnene vojske, a zrakoplovstvo im daje potporu u obuci. U ovaj program uključena su tri pilota Eskadrile aviona koji su bili na obuci u Dan-

Kreativnost i ljubav prema pilotskom pozivu na najbolji se način može osjetiti u Pilotском klubu, koji su piloti ove eskadrile sami osmislili i uredili. U ugodnom ozračju piloti ostaju i nakon završetka radnog vremena, osmišljavajući nove sadržaje i aktivnosti

Zapovjednik Eskadrile aviona bojnik Mario Pleša i njegov zamjenik bojnik Željko Harapin

skoj. Zahvaljujući tome naši FAC timovi mogu trenažu, koja im je potrebna radi zadržavanja licencije, provoditi u Hrvatskoj.

Naši su sugovornici istaknuli i kako se posljednjih godina nabavilo dosta nove tehnike, te da je i održavanje zrakoplova podignuto na vrlo visoku razinu. U tome, ističu, veliku zaslugu ima sadašnji zapovjednik 93. ZB, brigadir Miroslav Kovač. Napominju i to da se nalet

Čestitajući Dan Eskadrile aviona, zapovjednik 93. zrakoplovne baze brigadir Miroslav Kovač naglasio je da je najveća snaga ove postrojbe u mladosti i entuzijazmu svih pripadnika Eskadrile, koji svoje zadaće obavljaju kvalitetno i uspješno, o čemu, između ostalog, svjedoče brojna priznanja i pohvale što ih dobivaju od pilota NATO zemalja

pilota gotovo udvostručio, ali i tako da, nažlost, tehniku ne prati i personalna popunjenoš.

Vrlo su ponosni na pripadnost Eskadrili i zajedništvo koje su razvili. Veliki su entuzijasti, a ono što ih drži na okupu jest ljubav prema letenju. Ako to imate u sebi, napominju, obuku za pilota nije teško završiti. Vojni piloti, za razliku od drugih, imaju poseban pristup letenju, slobodu koja se ni u kojem drugom poslu ne može osjetiti.

Želja im je da njihova eskadrila jednog dana postane međunarodna pilotska škola, u kojoj bi se za pilote školovali i pripadnici oružanih snaga drugih zemalja

Zanimljivost postrojbe jesu i braća piloti koji su svoje školovanje za vojnog pilota završili ili sada lete u Eskadrili aviona. Riječ je o Mariju i Mladenu Bujaniću te Damiru i Ivici Barišiću

du koja se ni u kojem drugom poslu ne može osjetiti. Poznato je da je program po kojem se školuju naši piloti izvrstan. Uspjesi akro-grupe "Krila Oluje", koja se u samo četiri godine svrstala među najbolje akro-grupe na svijetu, možda su najbolja potvrda kvalitetne obuke i školovanja naših pilota, profesionalnosti i znanja nastavnika letenja, te cijelokupnih mogućnosti koje ima Eskadrila aviona. "Na aeromitingu 2002. godine u Rumunjskoj", prisjeća se bojnik Pleša, "nakon probe stavili su nas da letimo između mlaznih aviona F16 i Miragea 2000. Tim izborom nismo bili zadovoljni. Mislimo smo, što ćemo mi među tim avionima? Nećemo se ni čuti ni vidjeti, nemamo dima... No tada su nam organizatori rekli da smo po kvaliteti letenja na tom rangu. Nije bitno na kojem se avionu leti

nego kako letite." Naši piloti su zadovoljni kako se Eskadrila aviona razvija. Tijekom školovanja su nakupili golema znanja, te su ih uspjeli dalje razvijati i usavršavati i na najbolji način prenosići mlađim naraštajima. "Sada obavljamo manevre koji su nam tijekom obuke bili nezamislivi, što najbolje govori kako kvaliteta letenja neosporno ima uzlaznu putanju", napominje zapovjednik Eskadrile aviona.

No ne žele stati na tome. Želja im je da njihova eskadrila jednog dana postane međunarodna pilotska škola, u kojoj bi se za pilote školovali i pripadnici oružanih snaga drugih zemalja. Preduvjet za to imaju. Izvrstan položaj, odličnu klimu i idealne meteouvjete, te izvrsne mlade nastavnike letenja spremne na izazove, kojima je letenje život.

Piloti eskadrile u ISAF-u

Piloti Eskadrile aviona aktivni su i u međunarodnim aktivnostima. Jedna od njih je i sudjelovanje u međunarodnim misijama. Do sada ih je u misiji ISAF u Afganistanu bilo četiri, a led su probili nastavnici letenja Eskadrile aviona natporučnici Zlatko Parać i Ivan Krizman. Iako u misiji nisu sudjelovali kao piloti, zadaće koje su obavljali bile su im dovoljno izazovne. Obavljali su dinamične i zanimljive poslove, a kako ni jedan ni drugi nisu uredski tipovi, sve to im je savršeno odgovaralo, tako da su im i dojmovi iz misije više nego dobri. Natporučnik Parać je bio zapovjednik mađarskog MLT-a u Provincijskom rekonstrukcijskom timu, u kojemu je vodeća nacija bila Mađarska. "Nisam želio uredski posao, rad s papirima, tako da je za mene to što sam radio u Afganistanu bilo idealno", kaže natporučnik Parać. Želio je, kad se već odlučio ići u Afganistan, upoznati kulturu, običaje, biti što više na terenu, a sve to mu se i ostvarilo. Nadzor prometnica, nadgledanje projekata, razgovor s lokalnim stanovništvom, dio su zadaća koje je obavljao. Natporučnik Ivan Krizman bio je časnik za vezu za regiju Sjever u Heratu. U bazi Herat, koja je smještena na zapadu, bio je jedini Hrvat. Radio je sa Španjolcima i Talijanima. Bilo mu je, kaže, izvrsno. Sve informacije sa sjevera na zapad išle su preko njega, tako da je bio upućen u sve. U bazi su Krizmana izuzetno cijenili. Obišao je velik dio Afganistana.

Otkad su izabrali vojni poziv, piloti su željeli osjetiti kako je to raditi u ratnoj zoni. "Ovo u Afganistanu nije vježba. Prošli smo dosta vježbi, ali to tamo je stvarnost", ističe natporučnik Parać. Domovinski rat je obilježio njihova djetinjstva i odrastanje, bili su premladi da u njemu sudjeluju. Jednostavno je, kažu, prošao pokraj njih, a kad su se već odlučili za vojni poziv, željeli su sudjelovati i u nečemu većem od vojnih vježbi. Iako u misiji nisu obavljali zadaće pilota, odlazak u Afganistan ih je, napominku, dodatno obogatio. "Ništa nisam izgubio time što sam pola godine radio nešto drugo. Mi smo vojnici i želja nam je bila raditi u ratnoj zoni", tumači Krizman. Natporučnik Parać ističe kako je i njemu tih šest, sedam

Natporučnik Zlatko Parać

mjeseci u misiji bilo izvrsno iskustvo. "Bilo mi je super, i baš mi je drago što sam išao."

Mnogo je toga dobrog što su doživjeli u Afganistanu. Natporučnik Krizman tako ističe da upravo radeći u opasnim situacijama do izražaja dolazi zajedništvo i kohezija među ljudima. "To se posebno vidi radeći u manjim bazama, koje jednostavno imaju dušu." Posebno ga se dojmio Chaghcharan, kamo bi odmah ponovno otisao. Kad su se odlučili za ISAF, novac im, kažu, nije značio ništa. Mnogo važnije im je bilo iskustvo koje će steti. Išli bi i ponovno ako im se pruži prilika da u toj ili nekoj drugoj misiji rade nešto novo.

Natporučnik Ivan Krizman

Satnija za zrakoplovno-tehničko opsluživanje

Sve letačke aktivnosti Eskadrile aviona prate njihovi zrakoplovni tehničari. Oni su zaslužni i odgovorni za sigurnost pilota i zrakoplova, a samim time i uspješno obavljenu zadaću. Vole zrakoplove, a sigurnost pilota uvijek im je na prvom mjestu. Potvrdio nam je to zapovjednik Satnije za zrakoplovno-tehničko opsluživanje zrakoplova u 1. stupnju, satnik Robert Zubčić, i njegovi kolege poručnik Ante Vuksan-Ćusa i stožerni narednik Salih Bučaj. Održavanje zrakoplova u prvom stupnju obuhvaća prijeletni, međuletni i poslijeletni pregled, u sklopu kojih se obavlja pregled motora i konstrukcije i elektrouredaja i uređaja za navigaciju.

U sastavu Satnije su dva voda za održavanje Pilatusa i jedan za održavanje Zlinova. Najviše posla i najveće opterećenje je, napominje zapovjednik Satnije, tijekom ljeta, kad se leti u dvije smjene. Prate oni i akro-grupu "Krila Oluje" na njezinim gostovanjima na međunarodnim aeromitinzima, te tehnički podupiru i ostale aktivnosti Eskadrile kao što su redovita dežurstva za potrebe Obalne straže, Snaga brzog odgovora i PP izviđanja.

Stožerni narednik Salih Bučaj, zapovjednik desetine ZIM-a, na Pilatusima radi od 1996. godine, odnosno otkad su ti

zrakoplovi ušli u sastav ZB Zemunik. U održavanju zrakoplova bio je mentor mnogim svojim kolegama pa tako i poručniku Anti Vuksanu Ćusi, zapovjedniku 3. voda Zlinova. Bučaj ističe da u cijelom tom razdoblju nisu imali nikakvih nezgoda. Upravo to najbolji je dokaz njihove profesionalnosti, stručnosti i predanosti poslu. Piloti ih cijene, a suradnju sa svim dosadašnjim zapovjednicima ocijenili su dobrom. Ustrojbeno su u sklopu Eskadrile aviona od 2003. i ističu da im je tako mnogo lakše i jednostavnije raditi.

Na pitanje što je najstresnije u njegovu poslu, odgovaraju kad se zrakoplov ne vrati na stajanku prema planu. "Postoji plan letenja. Zna se koliko koji zrakoplov ostaje u zraku i, ako se ne vrati u planiranom vremenu, napetost na stajanci raste", objašnjava Bučaj, koji je u HRZ-u od 1991. godine. Znaju da zrakoplov ima dovoljno goriva, da su ga dobro pripremili za let, ali dok se ne vrati - mira nema. Za svaki tip zrakoplova mora se proći posebna preobuka. "Ako pomislite da sve znate, opustite se, posao počinjete obavljati rutinski, a to nije dobro", ističe poručnik Vuksan

Ćusa i dodaje kako su u njihovu

poslu bitne fineste te da ponekad nizgled najjednostavnije stvari mogu biti od presudnog značenja. Prema njegovim riječima, bitno je od samog početka učiti ispravno, po standardima.

Uvjeti u kojima sada rade ocijenili su izvrsnima, iako, naravno, prostora za poboljšanje uvijek ima. Ovaj posao rade već dugi niz godina, ali nijedan im radni dan nije jednak, a što je najvažnije - snage, volje i želje za novim izazovima njima ne nedostaje. I do sada su svoje znanje usvršavali prateći razvoj tehnike, a vjeruju da će tako biti i ubuduće. ■

Stožerni narednik Salih Bučaj, zapovjednik desetine ZIM-a, na Pilatusima radi od 1996. godine

Izaslanstvo HKoV-a u Oklahomi

U sklopu bilateralne vojne suradnje između OSRH i US ARMY, od 19. do 23. listopada u posjetu Središtu za obuku topništva Fort Sill u Oklahomi boravilo je pетeročlano izaslanstvo HKoV-a, kako bi se pobliže upoznalo s topništvom za potporu i ulogom prednjih motritelja u mirovnim operacijama. Svrha posjeta bilo je upoznavanje s obučnim sustavima i sustavom obuke, kao i s novom opremom: samohodnim haubicama Paladin, haubicama 105 mm, haubicama 155 mm i novim topničkim streljivom, simulacijskim središtem te radarskom i meteo-postajom. Osim obilaska i prezentacija, izaslanstvo je bilo i na vježbi s bojnim gađanjem vojnika i časnika na završnoj obuci.

Tijekom obilaska baze i upoznavanja s njezinom poviješću, koju je predstavio voditelj iz NG Minensote bojnik Graves i domaćin iz baze bojnik Kane, priređen je prijam kod načelnika

stožera Ft. Silla brigadira S. Bridgforda, kao i u međunarodnoj školi za obuku časnika, gdje se vijori i hrvatska zastava. Po povratku predstoji primjena iskustva u Cilju snaga 0905II, kojeg je topništvo provoditelj, i to u pogledu kompatibilnosti s drugim članicama NATO saveza.

M. RADOČAJ

Terensku nastavu iz prirode i društva učenici Osnovne škole "Šime Budinić"

s osnovnim pojmovima iz svijeta zrakoplovstva, te informacijama kako postati

Edukacija učenika u zrakoplovnoj bazi

iz Zadra upotpunili su posjetom 93. zrakoplovnoj bazi u vojarni "Zemunik". Uz razgledanje letjelica na kojima lete hrvatski vojni piloti, edukativni posjet uključio je i upoznavanje učenika

vojni pilot. Vojarnu "Zemunik" u ovoj je godini posjetilo više od tisuću djece iz vrtića i škola iz Zadarske i Šibensko-kninske županije, gdje uz prikaz letjelica i tehnike imaju mogućnost izravnog susreta s hrvatskim pilotima i zrakoplovnim tehničarima, koji na slikovit način predstavljaju svoje zadaće i najvažnije osobine zrakoplova i helikoptera na kojima danas lete.

M. K.

Izložba likovnih radova umirovljenih djelatnika MO i GS

U MORH-ovoј Galeriji "Zvonimir", Zagreb, Bauerova 33, u prosincu će se održati Izložba likovnih radova umirovljenih djelatnika MO i GS. Time ćemo nastaviti niz izložbi koje organiziramo u vrijeme božićnih blagdana, a na kojima pravo izlaganja imaju isključivo sadašnji ili bivši djelatnici Ministarstva obrane i Glavnog stožera. Izložbe se izmjenjuju trijenalno (likovni radovi djelatnika, likovni radovi umirovljenika, fotografije).

Izložba će biti revijalnog karaktera, bez žiranja. Pozivamo sve zainteresirane da do 1. prosinca 2009. donesu u Galeriju "Zvonimir" najviše po četiri rada (slike, kipovi, grafike) prema vlastitom odabiru. Prilikom predaje radova treba ispuniti prijavitnicu. Izlošci moraju biti opremljeni za izlaganje, osim radova na papiru (akvarel, grafika, tempera, crtež i sl.), koje se stavljuju pod staklo. Primaju se svi oblici likovnog izraza, na različitim materijalima i od različitih materijala. Osoba za kontakt i organizator izložbe jest Zrinka Pillauer Marić, načelnica Odjela za kulturno-društvene djelatnosti, tel. 01/4567-926, fax: 01/4568-394, e-mail: galerija.zvonimir@morh.hr.

Sigurnost letenja

U organizaciji Odjela za kontrolu i sigurnost letenja Zapovjedništva HRZ i PZO te u suradnji s Hrvatskom kontrolom zračnog prometa u 93. zrakoplovnoj bazi u vojarnama "Zemunik" i "Divulje" održan je sastanak iz područja sigurnosti letenja. Ciljevi sastanka su unapređenje sigurnosti letenja i rješavanje aktualne problematike organizacije zračnog prostora na području TMA (Terminal Manoeuvring Area) – (Manevarsko područje pod kontrolom terminala)

Split i Zadar, s posebnim naglaskom na zahtjeve prema HKZP, koji proizlaze iz statusa vojarne "Zemunik" kao HNS (Host Nation Support) baze. M.K.

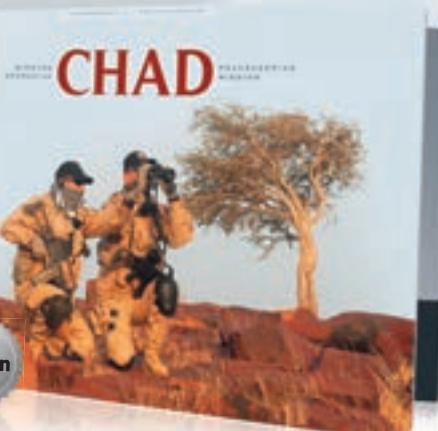

PRODAJNI KATALOG

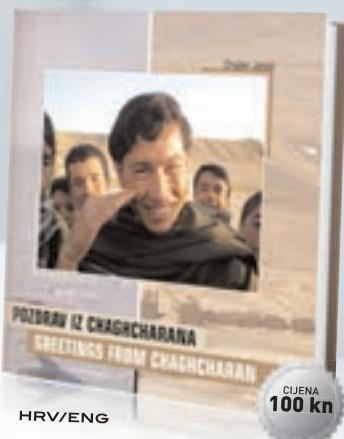
HRVATSKIH VOJNIH GLASILA

Fotomonografija "Mirovna misija Chad" izdavački je projekt kojim je trajno zabilježena uloga OSRH u Čadu i Srednjoafričkoj Republici. Uz osnovne podatke koje treba znati o Čadu i Srednjoafričkoj Republici, uspostavi misije te hrvatskom sudjelovanju u njoj, knjiga je bogato ilustrirana reprezentativnim fotografijama.

CJENA
150 kn

HRV/ENG

HRV/ENG

CJENA
100 kn

Autor je po povratku iz misije ISAF svoje zapise ujedinio u knjigu u kojoj je riječima sažet njegov višemjesečni boravak u Afganistanu. Osim što "otkriva" Afganistan i ono što onđe rade naši vojnici, knjiga je puna korisnih podataka koji mogu poslužiti onima koji će se tek uputiti u misiju...

HRV/ENG

Fotomonografija je nastala nakon posjeta hrvatskih novinara našim vojnicima u misiji u listopadu 2008. godine. Fotografije prati i prigodan tekst o uspostavi misije, kronologiji hrvatskog sudjelovanja te svim postrojbama OSRH koje sudjeluju u misiji s opisom zadaća na terenu.

HRV/ENG

CJENA
150 kn

U rujnu 2009. godine Hrvatska je obilježila desetu godišnjicu prvog upućivanja hrvatskih vojnika u neku od mirovnih misija, a tijekom ovih deset godina sudjelovali smo u ukupno dvadeset mirovnih misija. U knjizi je dan kratki presjek uspostave misije i hrvatskog sudjelovanja u svakoj od njih, ilustriran s prigodnim fotografijama nastalim tijekom boravka naših vojnika u misiji.

CJENA
100 kn

HRV/ENG

NAVEDENA IZDANJA MOGU SE KUPITI U VEĆIM KANTINAMA MORH-a I OSRH
INFORMACIJE NA TEL.: 01 37 86 348
WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

U PRODAJI!

LASERSKI CILJNIK

Tvrtka Northrop Grumman i američka kopnena vojska (US Army) sklopili su petogodišnji ugovor, vrijedan 599 milijuna dolara, o dostavi laserskih ciljnika LLDR (Lightweight Laser Designator Rangefinder). Ciljnik LLDR, koji ima i oznaku AN/PED-1, omogućava prednjim motriteljima precizno ciljanje u svim vremenskim uvjetima, noću i danju. Optički sustav omogućava otkrivanje cilja. Pomoću lasera se mjeri njegova udaljenost, a uređaj mu proračunava njegov točan položaj pomoću GPS-a i senzora za određivanje elevacije i smjera. Podaci se zatim proslijeduju svim elementima digitaliziranog bojišta koji mogu na najučinkovitiji način odgovoriti i neutralizirati cilj. LLDR je također prilagođen uporabi naprednih preciznih ("pametnih") projektila, a može se rabiti i za osvjetljavanje cilja laserom kad se napada laserski vođenim streljivom.

M. PETROVIĆ

Foto: Northrop Grumman

PROGRAMSKA POBOLJŠANJA ZA AC-130H

Leteće topovnjače AC-130H su se s vremenom potvrdile kao iznimno učinkovita i u brojnim prigodama dragocjena potpora postrojbama na zemlji, posebice proteklih godina na područjima Iraka i Afganistana. Sa svojim topničkim oruđem kalibra 105 mm i 40 mm leteće topovnjače omogućavaju respektabilnu paljbenu potporu, za koju leteće posade na AC-130H smatraju da može biti još učinkovitija.

Naime, topovnjače AC-130H imaju određeni "nedostatak", a taj je nemogućnost istodobne uporabe oba topa, odnosno istodobnog napada na više od jednog cilja. Da bi poboljšali uporabu naoružanja na AC-130H, angažirana je 402.

skupina za programsку potporu američkog ratnog zrakoplovstva, sa zadaćom izrade poboljšane inačice programa koji bi bio bolja sprega između elektrooptičkih senzora zaduženih za lociranje i zahvat ciljeva na zemlji te topničkog oruđa na avionu. Nakon višemjesečnog rada i suradnje s letačkim posadama na AC-130H, informatički stručnjaci 402. skupine za programsku potporu navode da su vrlo zadovoljni postignutim rezultatima, doduše u virtualnim uvjetima svoga laboratoriјa, te da su spremni za provođenje preinaka na samim avionima i prva prava zračna testiranja istodobne uporabe topova.

I. SKENDEROVIC

MAROKO NABAVLJA CH-47D CHINOOK

Marokansko ratno zrakoplovstvo trebalo bi ubrzo biti opremljenije za tri nova teška transportna helikoptera CH-47D Chinook. Za taj novi iskorak u opremanju i modernizaciji marokanskog ratnog zrakoplovstva dobar dio zasluga će ponovno pripasti američkoj obrambenoj agenciji za sigurnosnu suradnju (DSCA - Defense Security Cooperation Agency). Naime, DSCA je početkom studenoga zatražila odobrenje od američkog Kongresa za prodaju tri teška transportna helikoptera

CH-47D Chinook te prateće opreme i zamjenskih dijelova. Zatražena prodaja helikoptera Maroku trebala bi se realizirati u sklopu Foreign Military Sales (FMS) programa američke pomoći saveznicima, a vrijednost ove prodaje procjenjuje se na oko 134 milijuna američkih dolara.

Dostava transportnih helikoptera Maroku, i to u sklopu FMS programa što u pravilu podrazumijeva povlaštenu/nižu cijenu kupljene vojne tehnike, na određeni način je dio pogodnosti koju

uživa Maroko zbog svog odabira novog višenamjenskog borbenog aviona F-16C/DJ Block 52 (naručena su 24 aviona), što je bila prva sjevernoafrička pobjeda američke zrakoplovne industrije. Zahvaljujući takvom odabiru, Maroku je u sklopu FMS programa odobrena i prodaja 24 turbo-prop školska aviona Beechcraft T-6A.

I. SKENDEROVIC

JUŽNA KOREJA TRAŽI DOMAĆE AEGIS RAZARAČE

Sredinom listopada objavljeno je da je ratna mornarica Južne Koreje podnijela zahtjev za nabavom nove klase razarača domaće proizvodnje, opremljenih novim Aegis borbenim sustavom, nazvanim mini Aegis u razdoblju 2019.-2026., kao dio nastojanja za pojačanjem priobalne i odobalne obrane protiv Sjeverne Koreje. Kako je Južna Koreja u ožujku ove godine poslala jedan od šest razarača KDX-II u međunarodnu operaciju protupiratske borbe u somalijskim vodama, dok se preostala plovila povremeno nalaze na redovitom održavanju ili

treninzima i obukama, pojavila se realna potreba za većim brojem razarača te klase. Pretpostavlja se, prema trenutačnim pokazateljima, da južnokorejska mornarica treba šest novih plovila, iako još uvjek nije konačno potvrđen točan broj platformi koji bi se gradio. Budući razarači imali bi istisninu oko 5600 t a projekt bi nosio oznaku KDX-IIA.

Ratna mornarica se nuda pozitivnom ishodu zahtjeva kako bi kroz 10 godina mogli uvesti u operativnu službu nove brodove.

M. PTIĆ GRŽELJ

RAMSTEIN NAPUSTIO ZADNJI C-130E

Nakon višegodišnje službe u zrakoplovnoj bazi Ramstein u Njemačkoj, zadnji avion iz flote srednjih zračnih transportera C-130E Hercules je 2. studenoga poletio prema Poljskoj. To je bio posljednji let aviona C-130E, koji su proteklih tridesetak godina le-tjeli za američko ratno zrakoplovstvo, a zadnjih godina su iz Ramsteina bili dijelom zračnog mosta iznad Europe te prema Bliskom stoku i Sjedinjenim Američkim Državama. Flotu Herculesa C-130E u Ramsteinu će ubrzo zamijeniti flota od 14 aviona C-130J, zadnje i znatno naprednije inačice Herculesa.

Dodatna posebnost tog posljednjeg leta C-130E (evidencijskog broja 1299) s oznakama USAF-a jest da je to drugi Hercules u floti poljskog ratnog zrakoplovstva (Lotnictwo Wojsk Ladowych),

koji joj je dostavljen u sklopu Foreign Military Sales (FMS) programa američke pomoći saveznicima. U sklopu FMS programa Poljska je ugovorom o leasingu naručila ukupno pet transportnih aviona C-130E, a prvi joj je dostavljen u ožujku ove godine. Jedan od razloga zbog čega se Poljska odlučila na dodatnu kupnju transportera C-130E, unatoč nedavnoj nabavi transportnih aviona CASA C-295M, jest raspon unutarnjeg transportnog prostora Herculesa koji omogućava nošenje standardnih NATO-ovih paleta te širi spektar raznih transportnih i oklopnih vozila.

I. SKENDEROVIC

NAPREDAK AMERIČKO-JAPANSKOG BDM PROJEKTA

Japanski je razarač JS Myoukou klase Kongou preokrenuo posljednji podbačaj protubalističke obrane japanskih pomorskih samoobrambenih snaga uspješnim presretanjem projektila Standard Missile (SM-3) Block IA s balističkim ciljem potkraj listopada ove godine.

Od posljednjeg pokušaja balističkog presretanja prošlo je gotovo godinu dana kada JS Choukai ispaljivanjem projektila SM-3 nije uspio presresti odvojivi balistički cilj. Znakovito je da je spomenuto ispaljivanje projektila povezano s istim

neuspjehom koji su doživjeli samo mjesec dana prije američki razarači. Pretpostavlja se da je došlo do isteka životnog vijeka projektila, no službena objava rezultata istrage nikada nije podastrta.

Posljednja operacija presretanja je nazvana Japan Flight Test Mission 3 (JFTM 3), u koju su bili uključeni poboljšani američki razarači klase Arleigh Burke USS Paul Hamilton i testni brod američke protubalističke obrane USS Lake Erie.

M. PTIĆ GRŽELJ

NOVI RADIOPRISTRELJIVI

Tvrta Harris sklopila je ugovor s američkom kopnenom vojskom, vrijedan 419 milijuna dolara, o isporuci radiouređaja AN/PRC-117G. Novi je radiouređaj manji od dosadašnjih modela koje zamjenjuje, radi u frekvencijskom rasponu od 30 MHz do 2 GHz. Omogućava prijenos podatkovno intenzivnih aplikacija, može prenositi u realnom vremenu video, sliku, podatke, biometrijske elemente i slične vrste podataka. Oslanja se na tehnologiju Advanced

Networking Wideband Waveform (ANW2) za mobilno ad-hoc umrežavanje, koja omogućava stvaranje sigurnog taktičkog interneta propusnosti do 10 Mbps. Za enkripciju rabi programabilni enkripcijski modul Harris Sierra II. AN/PRC-117G je softverski definiran radio, a omogućava interoperabilnost s postojećim radiouređajima kao što je SINCGARS. Podržava i standard MIL-STD-181B Tactical Satellite (TACSAT).

M. PETROVIĆ

MILIJARDE ZA M-ATV

Procjenjuje se da će za nabavu više od 5200 novih lakih oklopnih vozila M-ATV američke oružane snage platiti više od 3,3 milijarde dolara. M-ATV je novo lako oklopljeno vozilo. Kratica M-ATV znači MRAP All-Terrain Vehicle. Vozilo je nastalo kao odgovor na operativnu situaciju u Afganistanu. Naime, tijekom operacija u Iraku američka je vojska

zaključila da joj treba jednostavno oklopno vozilo za intervencije i patroliranje, koje će nuditi dobru zaštitu posadi od mina i napada. Tako je rođen MRAP (Mine Resistant Ambush Protected) koji se pokazao izvrsnim u Iraku, ali ne i u Afganistanu. Ondje je zbog loših putova trebalo lakše i manje vozilo. Rezultat je M-ATV. Proizvođači su se već

dokazali u proizvodnji MRAP-a, a riječ je o tvrtkama BAE Systems, General Dynamics, Force Protection, Navistar i Oshkosh. Proizvodnja se polagano uhodava. Na vrhuncu će se mjesечно snagama na terenu dostavljati do 1000 vozila. Oshkosh pregovara s Australijom o prodaji svoje inačice.

M. PETROVIĆ

POKUSNE PLOVIDBE GRIFFONOVE NOVE LEBDJELICE 2400 TD

Britanska tvrtka Griffon Hovercraft Ltd započela je prvu seriju ispitivanja i pokušnih plovidbi za prvu od četiri nove vojne lebdjelice oznake 2400 TD namijenjene britanskim marinama. Četiri Griffonove lebdjelice tipa 2000TD je naručilo britansko ministarstvo obrane te su prva plovila takve vrste u operativnom sastavu britanskih oružanih snaga.

Nove lebdjelice duljine su 13 m i omogućavaju prijevoz veće količine korisnog tereta, učinkovitije su te mogu nositi dva (vozač i zapovjednik) plus 16 potpuno opremljenih marinaca. Središnja sekcija krova kabine može se ukloniti da bi se, prema potrebi, transportirala dva NATO-ova kontejnera od jedne tone te je moguće transportirati lebdjelicu i

pomoću kamiona ili zrakoplova Hercules. Glavna zadaća novih lebdjelica bit će smještaj i uporaba s paluba-zdenaca desantnih i drugih brodova britanske ratne mornarice. Pogonski motor ima 440 konjskih snaga i postiže brzinu od 35 čv

a doplov lebdjelica je veći od 300 milja. Opremljene su jednom višenamjenskom strojnicom kalibra 7,62 mm uz ostalu standardnu i specijaliziranu opremu u skladu s taktičko-tehničkim zahtjevima.

M. PTIĆ GRŽELJ

U drugom dijelu nastavljamo prikaz talijanskih specijalnih postrojbi mornarice, zrakoplovstva, karabinjera i policije

SPECIJALNE POSTROJBE REPUBLIKE ITALIJE (II. DIO)

Nakon što smo u Hrvatskom vojniku broj 262 od 16. listopada 2009. prikazali opći ustroj i dio specijalnih postrojbi kopnene vojske, nastavljamo s prikazom ostalih specijalnih postrojbi. Treća specijalna postrojba talijanske kopnene vojske jest 185. regimenta RAO (Reggimento Ricognizione Acquisizione Obbietivi) odnosno izvidnička postrojba za pronađenje i označavanje ciljeva. Njezina je zadaća pronađi i laserski obilježavati protivničke ciljeve za vlastito ili savezničko jurišno i bombardersko zrakoplovstvo, odnosno topništvo za potporu. Regiments je podijeljena na četiri tzv. bitnice BAO (Battaglioni

Acquisizione Obbietivi). Svaki od njih je specijaliziran za djelovanje u različitom okruženju:

1. BAO Draghi (Zmajevi) - pustinjsko okruženje,
  2. BAO Aquile (Orlovi) - planinsko i arktičko okruženje,
  3. BAO Diavoli (Vragovi) - amfibijsko i vodeno okruženje,
  4. BAO za specijalne zadaće i nadzor.
- Svaki BAO sastoji se od nekoliko manjih cjelina, tzv. DAO (Distaccamenti Acquisizione Obbietivi). Zapravo je riječ o terenskim operativno-borbenim skupinama. Svaki DAO u svom sastavu ima osam ljudi. Za svaki BAO mini-

mum je dva DAO specijalizirana za amfibijske operacije, dva DAO specijalizirana za prednje zračno-topničke motritelje i najmanje jedan DAO specijaliziran za padobransko ubacivanje iza protivničkih crta.

Legenda među valovima - mornarički COMSUBIN

Vjerojatno najpoznatija talijanska specijalna postrojba jest mornarički COMSUBIN. Iza te kratice krive se puni naziv **Comando Raggruppamento Subacquei ed Incursori Teseo Tesei**. Italija je bila prva pomorska vojna sila koja je u operativnu uporabu uvela borbene roni-

oce i tzv. humana ili živa torpeda. Bila je to postrojba namijenjena za provedbu nekonvencionalnog ratovanja u pomorskom okruženju. Talijanski pomorski jurišni odred postao je tako preteča svih modernih mornaričkih specijalnih pomorskih snaga. Korijeni ove postrojbe sežu još u vrijeme I. svjetskog rata kada je tadašnja kraljevska Regina Marina rabilo svoje brze MAS (mezzi d' assalto) jurišne torpedne čamce u borbi protiv austrougarske mornarice. U povijesti pomorskog ratovanja ostali su zabilježeni njihovi uspješni prepadi.

Postrojba je reorganizirana tijekom 1938. godine pod vodstvom nekolicine darovitih mladih mornaričkih časnika iz pomorskog inženjerijskog odjela koji su konstruirali i uveli u uporabu čitav niz jurišnih eksplozivnih čamaca. Posebno je značajno uvođenje "jašućeg torpeda" tzv. maiale (svinje) na kojem su pomorski diverzanti dolazili ispod površine mora do svojih ciljeva. Upravo zahvaljujući ovim dvama napadnim sredstvima, talijanski pomorski diverzanti iz sastava legendarne X MAS Flottile, izveli su čitav niz uspješnih prepada u Gibraltaru, Malti, Sudskom zaljevu na Kreti kao i onaj najspektakularniji napad na britanske bojne brodove u egipatskoj luci Aleksandriji. Kad je Italija kapitulirala u rujnu 1943., dio pripadnika ove postrojbe pod imenom Mariassalto nastavio se boriti na strani Saveznika. I tada su se iskazali u borbi protiv njemačkih snaga, uspjevši u napadu na La Speziju potopiti krstaricu Bolzano.

Poslije II. svjetskog rata X MAS Flotilla je bila raspuštena, ali njezina iskustva i sustavi obuke pomorskih diverzanata nisu bili zaboravljeni niti odbačeni. Dapače, oni su našli svoje mjesto i ulogu u novoj talijanskoj Marini Militare. Godine 1954. Italija se priključila NATO savezu a iskustva njezinih pomorskih diverzanata postala su dragocjena ostalim članicama ovog vojnog saveza. Postrojba je prošla nekoliko restrukturiranja i preustroja. Jedan od važnijih bio je 1960. godine od kada postrojba nosi današnji naziv kojem je pridodano ime pbb Teseo Teseia, jednog od osnivača postrojbe koji je poginuo u jednom od

prvih napada na britanske ratne brodove u luci La Valetta na Malti 1940. godine. Današnji, suvremeni COMSUBIN ima sjedište u Varignanu (Porto Venere) u blizini La Spezie. Njegova brojčana snaga se procjenjuje na nekih 700-1000 pripadnika. Ustrojbeno, COMSUBIN se sastoji od sljedećih operativnih dijelova:

GOI - Gruppo operativo incursori, odnosno operativna jurišna skupina, predstavlja postrojbu s otprilike 150-200 pripadnika i ona tvori napadačku komponentu COMSUBINA. Ima četiri glavna tipa zadaća a uključuju: napad na ratno brodovlje u lukama i na sidrištima uporabom različitih oružja i oružnih sustava, napad na lučka i/ili obalna vojna i civilna postrojenja i instalacije te infrastrukturu udaljenu od obalne crte i više od 40 km, provođenje protuterorističkih zadaća, ponajprije u pomorskom okruženju s posebnom posvećenosti i uvježbanosti u zadaćama oslobođanja talaca, infiltracija i dugotrajno prikriveno održanje na protivničkom teritoriju i njegovom

zaleđu radi provedbe izviđanja ili pronalaska i označavanja ciljeva.

GOS - Gruppo operativo subacqueo, odnosno operativna podvodna skupina u svom sastavu ima više od 200 pripadnika, koji su specijalizirani za poslove miniranja i razminiranja, uklanjanja eksplozivnih prijetnji i neeksplođiranih sredstava. Svi pripadnici GOS-a (isto tako i GOI-a) oposobljeni su za ulazak i izlazak iz podmornica kroz torpedne cijevi ili posebne potopive komore. Specijalnost pripadnika GOS-a je slobodni zaron na zrak i kisik na dubine do 60 m, nitroxom do 55 m, helioxom do 150 m a za dubine od 300 i više metara rabe se minipodmornice i posebna, specijalna oprema. Ovaj dio COMSUBINA ima određenih sposobnosti za spašavanje posada s potopljenih podmornica.

GNS - Gruppo navale speciale - ili specijalna pomorska skupina - daje potporu i obavlja pomorski transport GOI-a i GOS-a u područje operacija uz pomoć svoja četiri namjenski opremljena broda; Proteo, Anteo, Marino i Pedretti.

Proteo i Anteo su specijalizirani za potporu ronilačkim zadaćama, posebno u operacijama spašavanja ljudstva s potopljenih podmornica. Proteo raspolaze posebnom opremom za potporu ronilačkim operacijama na dubinama do 150 m. Na Anteo su ukrcane također minipodmornice namijenjene za operacije spašavanja na dubinama do 600 m. Marino i Pedretti su posebno brzi brodovi namijenjeni za potporu i brzo prebacivanje jurišnih snaga GOI-a.

RCS - odnosno središnja studijska skupina zadužena je za praćenje tehnoloških novina, njihovo ispitivanje, usavršavanje i uvođenje u operativnu primjenu. Podijeljena je na četiri cjeline: oružje i eksplozivi, materijali i jurišna plovila/vozila, podmorničarski eksperimentalni materijali i podmorničarsko-ronilačka fiziologija.

GS - Gruppo Scuole je zapravo škola borbenog ronjenja koja se u sklopu COMSUBIN-a organizira za sve ostale pripadnike talijanskih specijalnih i ostalih postrojbi koje u opisu svojih zadaća imaju i ronjenje (npr. pripadnici mornaričkog pješaštva iz sastava bojne San Marco, bojne Col Moschin, državne policije itd.).

GL - Gruppo logistico, odnosno logistička skupina odgovorna je za odr-

žavanje i logističku potporu operacija, zdravstveno stanje i sigurnost pripadnika COMSUBIN-a.

Prosječna životna dob pripadnika GOI i GOS-a kreće se od 29 do 31 godine a njihovi identiteti su strogo čuvana tajna. Zanimljivo je da je do osnivanja NOCS-a i karabinjerskog GIS-a, mornarički COMSUBIN, odnosno njegova komponenta GOI bila jedina specijalna postrojba uvježbana za operacije spašavanja talaca.

COMSUBIN je u više navrata sudjelovao u vojnim akcijama održavanja mira i pomorskih blokada (Jadransko more, Albanija, Perzijski zaljev), humanitarnim misijama (Libanon, Ruanda, Somalija), ali i pravim borbenim vojnim akcijama u Afganistanu i Iraku.

Specijalne postrojbe Ratnog zrakoplovstva

Talijansko ratno zrakoplovstvo u svom ustroju ima dvije specijalne postrojbe: 17. jurišnu skupinu (Stormo Imcursori) i 21. helikopterski odred. Glavna zadaća 17. jurišne skupine su prepadi na zrakoplovne vojne baze i instalacije, prednja zračna kontrola, borbeni nadzor te borbena potraga i spašavanje (CSAR). Postrojba se naslanja na korijene i iskustva ADRA-e (Arditi Distuttori Regia Aeronautica), tali-

janske postrojbe iz II. svjetskog rata koja je borbeno djelovala u sjevernoj Africi nakon pada Tunisa. Njihova najpoznatija akcija u sjevernoj Africi odnosi se na prepad na pustinjski saveznički aerodrom u Libiji, na kojem je ručnim bombama uništeno 25 bombardera B-17. Specijalni 21. helikopterski odred namijenjen je za davanje zračne potpore 17. Stormu ali i ostalim specijalnim postrojbama talijanskih oružanih snaga.

Karabinjerska i policijske specijalne postrojbe

Prva karabinjerska bojna **Tuscania** još je jedna u nizu talijanskih specijalnih postrojbi koja svoje korijene i tradicije vuče iz vremena II. svjetskog rata. Postrojba nastavlja tradiciju I. kraljevske karabinjerske padobranske bojne osnovane 1. lipnja 1940. i koja je borbeno djelovala na afričkoj bojišnici. Ponovno je reorganizirana 1960. godine kao postrojba namijenjena za borbu protiv mafijaške gerile i terorizma. Od 1975. godine preuzela je gotovo u potpunosti vojna načela obuke i organizacije a ustrojem od 1. lipnja 1996. nosi današnje ime.

Današnja Prva bojna Tuscania je specijalna postrojba i kao takva je dio karabinjerske II. mobilne brigade. Zajedno sa 7. karabinjerskom bojnom baziranom u Laivesu (provincija Bolzano) i 13. karabinjerskom bojnom koja bazira u Goriziji tvori Specijalnu karabinjersku interventnu skupinu. Bojna Tuscania je trenutačno bazirana u Livornu a njezina brojčana snaga se procjenjuje na 550 - 600 pripadnika.

Ustrojbeno, bojna se uz stožer sastoji od triju operativnih i jedne logističke satnije. Područje zadaća koje pokriva ova postrojba je mješovitog, vojno-policijskog tipa: padobranske zadaće i vojno-policijske zadaće, policijska potpora karabinjerskim teritorijalnim snagama, zaštita talijanskih diplomatskih misija u opasnim područjima i dodatna zračno-desantna (helikopterska) policijska interventna postrojba. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

“TRŽIŠNI RAT” U SREDNJOJ KLASI (I. DIO)

Prije nekih tri desetljeća tržištem lakih i srednjih transportnih aviona dominirala je tada sovjetska, a danas ukrajinska tvrtka Antonov. Započevši s An-24, koji je prvi put poletio još 1959., te An-26 i An-32, koji su nastali na njegovoj osnovi, pa sve do An-26 i An-72/An-74 (uključujući i An-174), Antonov je pokrivaо potrebe za transportnim avionima gotovo polovice ratnih zrakoplovstava na svijetu. No, onda se početkom devedesetih godina Sovjetski Savez raspao, a Antonov “preko noći” postao lokalni proizvođač koji jedva preživljava. Na svjetskom tržištu srednjih transportnih aviona pojavili su se novi “gospodari” – C-27J i C-295.

Raspadom Sovjetskog Saveza Antonov nije ostao samo bez velikog tržišta već i tržišta te države što su ga činile članice Varšavskog ugovora, koje su u vrlo kratkom vremenu nakon toga postale članice NATO saveza. Članstvo u tom prije svega političkom savezu nosi obvezu kupnje zapadne vojne opreme. Novoprimaljene članice NATO-a, koje su trebale nove moderne srednje transportne avione, a kojima je američki C-130 Hercules bio prevelik, na izbor su imale samo dvije opcije – talijansku ili španjolsku.

Da budemo precizniji, kupci su mogli birati između Alenia Aeronautica/Lockheed Martina C-27J Spartana ili Airbus Military (bivši

Bez obzira na smanjenje američkih narudžbi, za C-27J je zainteresirano dvadesetak država, što znači da postoji potencijalno zanimanje za isporuku najmanje 100 aviona u sljedećih deset godina

Teretni prostor C-27J

EADS CASA) C-295. Oba su aviona po mnogim odlikama vrlo slična. Rabe dva turboelisna motora, visokokrilci su opremljeni stajnim trapovima dostatno izdržljivim za slijetanje na neuređene poletno-sletne staze, te na kraju trupa imaju velike utovarne rampe.

Kad je Antonov "ispao iz igre", Spartan i C-295 učestalo se nadmeću za nove narudžbe, kojih je sve više. Povećanje narudžbi podjednako se odnosi i na povećanje broja kupaca i povećanje količine naručenih i isporučenih aviona. Iako su "na papiru" Spartan i C-295 gotovo identični, zapravo je riječ o dva vrlo različita transportna aviona. C-27J često nazivaju i mini Super Herculesom, dok je C-295 u osnovi regionalni putnički avion pretvoren u srednji transportni. Tako bi se za C-27J moglo reći da je kamion kojim možete prevoziti i ljude, dok je C-27J kombi kojim možete prevoziti i ponešto tereta.

Uzlet Spartana

C-27J je "rođen" unutar LMATTS (Lockheed Martin Alenia Tactical Transport Systems), zajedničke tvrtke koju su formirali američki Lockheed Martin i talijanska Alenia Aeronautica. Program novog ili, bolje rečeno, temeljno poboljšanog transportnog aviona C.222 (C-27A) Spartan službeno je započeo

1996. Prvi je let prvi prototip obavio već 25. rujna 1999. iz Alenijina testnog centra u Turin-Caselleu. Iako namijenjen vojnoj uporabi, C-27J certificiran je po civilnom propisu Joint Aviation Regulations Part 25 u lipnju 2001. Tek krajem te godine C-27J je dobio i vojni certifikat talijanskog ministarstva obrane.

Za pogon C-27J rabi dva turboelisna motora Rolls-Royce AE2100-D2 snage 3,460 kW (4637 KS), sa šesterokrakim elisama. Specifičnost mu je da njegova ojačana konstrukcija, posebice krila s tri potpornja, omogućavaju izvođenje naglih zaokreta do 3G bez trajnih

oštećenja. Osim što Spartan zbog toga može izvoditi oštре zaokrete i pri većim brzinama, ovako visoka izdržljivost na G opterećenja omogućuje mu da do kraja iskoristi sve mogućnosti robusnog stajnjog trapa prilagođenog uporabi i s neuređenih poletno-sletnih staza.

S najvećom poletnom masom od 31 800 kg C-27J može krstariti brzinom od 583 km/h na visini od 9140 m. Najveća mu je nosivost 11 500 kg, a s teretom do 10 000 kg može preletjeti 1852 km. S teretom mase 6000 kg dolet mu se povećava na 4260 km. Za slijetanje dostatno mu je tek 334,5 m, a najkraća udaljenost tijekom polijetanja tek je nešto veća, 571 m. U njegov teretni prostor moguće je smjestiti do 60 ljudi ili do 46 padobranaca sa svom pripadajućom opremom. Avion je moguće prilagoditi i za sanitetski prijevoz do 36 ranjenika i/ili bolesnika na nosilima te još šest pratileca.

Izvorni G.222 (C-27A) upotrebljava (ili je upotrebljavalo) 12 ratnih zrakoplovstava. C-27J do sada je prodan u osam država: Bugarska (naručeno pet, do sada isporučena dva), Grčka (12 naručeno isporučeno osam), Italija (12 naručeno 12 isporučeno), Litva (tri naručena dva isporučena), Maroko (četiri naručena), Rumunjska (sedam naručenih jedan isporučen), Slovačka (dva naručena) i Sjedinjene Američke Države

čija bi ukupna narudžba mogla biti veća od 140 primjeraka. Do sada isporučeni C-27J nakupili su više od 12 500 sati naleta bez i jedne nesreće.

Posada C-27J broji tri člana: pilot, kopilot i letni inženjer zadužen za teret. Pilotska kabina je gotovo jednaka onoj na američkom C-130J Super Herculesu. Uporaba identičnih motora, veliki teretni prostor posebno prilagođen prijevozu velikog tereta te identična avionika uporabljena na Super Herculesu umnogome su pomogli prodaji C-27J. Tako veličina trupa omogućava utovar standardnih paleta 463L, koje se rabe i u Herculesima. Mogućnost brzog i jednostavnog pretvara paleta 463L iz Herculesa u Spartane, pa iz njih u transportne avione CH-47 Chinooks najviše je privukla američku vojsku.

Svojim korisnicima C-27J nudi veliki, uporabljivi teretni prostor s velikim vratima i ugodnim sjedalima. Zbog sigurnosti letenja opremljen je dvostrukim hidrauličkim i trostrukim električnim sustavima. Dodatnu razinu sigurnosti pruža i APU (auxiliary power unit – vanjski izvor napajanja), koji može raditi i tijekom leta. Osim što osigurava dodatni izvor električne energije tijekom leta APU čini C-27J potpuno neovisnim o vanjskim izvorima napajanja dok je na zemlji. Ugrađen je i automatski sustav za gašenje požara u spremnicima za gorivo koji rabi inertni plin. Sve u svemu C-27J ima

Snažni turboelisni motori omogućuju polijetanje nakon samo 571 m zatrčavanja

visok stupanj pouzdanosti i otpornosti na kvarove i oštećenja, što dokazuje da do sada nijedan nije izgubljen u nesreći.

Prvi kupac C-27J, kako je to i inače uobičajeno kad je riječ o vojnoj opremi, bilo je talijansko ratno zrakoplovstvo. Tamošnje ministarstvo obrane je s Alenia Aeronautica potpisalo dva ugovora za isporuku ukupno 12 aviona. Prvi je ugovor potписан u lipnju 2002., a drugi u siječnju 2004. Osim isporuke aviona ugovori obuhvaćaju i njihovo održavanje, logističku potporu i obuku posada sve do siječnja 2012. Naknadno je u listopadu 2007. potписан ugovor

za dodatnu obuku, koji je obuhvatio i simulator letenja.

Svi talijanski C-27J dodijeljeni su 46. zrakoplovno-transportnoj brigadi smještenoj u Pisi. Prvi je avion u postrojbu došao u siječnju 2007. te je dodijeljen 98. eskadrili, zadnjoj koja je još uvijek rabila i stare C.222 Spartane. S obzirom na to da su druge dvije eskadre 46. brigade opremljene avionima C-130J (12 primjeraka) i C-130J-30 (deset primjeraka), 98. eskadrila će biti jedina postrojba talijanskog ratnog zrakoplovstva, koja će rabiti C-27J. Kao najmanji transportni avion talijanskog ratnog zrakoplovstva C-27J će se rabiti za taktički prijevoz, te kao nadopuna znatno većim C-130J i C-130J-30, koji se u talijanskom ratnom zrakoplovstvu smatraju strateškim transportnim avionima.

Alenia je dvanaesti i ujedno zadnji talijanski C-27J isporučila 27. svibnja 2009. Do tog dana talijanski su C-27J nakupili više od 5000 sati naleta i obavili više od 3400 zadaća. Pritom su imali stupanj operativnosti veći od 80%. Jedan C-27J trenutačno je dodijeljen talijanskoj zrakoplovnoj pukovniji za letna testiranja, koja isprobava mogućnosti uporabe sustava za dopunu gorivom u letu te provodi certifikaciju uporabljivosti u zadaćama padobranskog desantiranja. ■
(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Pilotska kabina je gotovo identična onoj na američkom C-130J Super Herculesu

Projekt fregata F125 njemačko je viđenje ratnog broda namijenjenog djelovanju u međunarodnim mirovnim misijama, daleko od matičnih luka

NOVO NAORUŽANJE ZA NOVU NAMJENU (II. dio)

U prošlom smo tekstu vidjeli da je razrada planova za nove njemačke fregate F125 donijela znatne promjene u naoružanju. To se ponajviše odnosi na uklanjanje topničkog sustava MONARC, ali i odustajanje od uporabe višecijevnih lansera raketa.

Umjesto MONARC-a kao glavno topničko naoružanje odabran je Oto Melarin top 127/64 mm Allegerito (LightWeight), koji ima povećani domet djelovanja kako bi sa sigurne udaljenosti mogao dosegnuti ciljeve na obali i u dubini kopna. To se ostvaruje uporabom streljiva obitelji Vulcano. Ova će kombinacija omogućiti fregatama F125 da gađaju ciljeve na udaljenosti od 100 km.

Brodovi će dobiti i protubrodske vođene projektili RGM-84 Harpoon, smještene u dva četverostruka lansera postavljeni na nadgrađu na sredini broda, usmjereni prema bokovima. U početku se spominjala opcija postavljanja švedskih protubrodskih vođenih projektila RBS 15 Mk4, ali od toga se definitivno odustalo. Isto tako medijski su izvještaji spominjali da je Harpoon samo privremeno rješenje, no sada se tvrdi da bi on mogao postati trajno rješenje. Jedan od nedostataka Harpoona jest to što se ne može rabiti protiv ciljeva na kopnu. No, dokle god je u naoružanju njemačke ratne mornarice, bit će i na fregatama F125. Po sadašnjim planovima, fregate F125 mogle bi uz Harpoone dobiti i zasad nedefinirane vođene projektili za uništavanje ciljeva na kopnu.

Proturaketna i bliska protuzračna obrana temeljit će se na raketnom sustavu Rolling Airframe Missile (RAM), koji će biti naoružan najnovijim vođenim projektilima HAS (Helicopter Aircraft Surface). Dva RAM lansera trebala bi biti dostatna za proturaketnu obranu s obzirom na to da top od 127 mm nije prikladan za gađanje protubrodskih vođenih projektila.

Za blisku obranu broda od nekonvencionalnih napada, fregate će dobiti čak sedam teških strojnica kalibra 12,7 mm. Pet teških strojnica bit će postavljeno na Oto Melara Hitrole daljinski upravlјivu paljbenu postaju, dok će dvije i dalje imati klasično ručno ciljanje. Bez obzira na način djelovanja, sve će teške strojnica biti posebno prilagođene za djelovanje protiv ciljeva koji su vrlo blizu brodu (visoka negativna elevacija).

(Tekst u cijelosti pročitajte na: www.hrvatski-vojnik.hr)

OCEANSKI MINOPOLAGAČI KLASA UE I i UE II

RMA (Reichs Marine Amt) je vrlo veliku pozornost posvećivao razvoju projekata i izgradnji podmornica–minopolagača. Zanimanje za takve, specijalizirane podmornice posebno je potenciran velikim uspjesima koje su postigle male i neugledne podmornice klase UC I i UC II, u koje u početku nisu bile polagane velike nade. No, vrlo brzo se potvrdilo da su te male podmornice–minopolagači sposobne dosegnuti bilo koju od južnih i jugoistočnih britanskih pomorskih baza i položiti mine ispred njih. Učinak takvih akcija bio je dvostruk: materijalan i psihološki. Nakon nalijetanja na mine dolazilo je do gubitka brodova, tereta i posada, ali je još razorniji bio psihološki učinak – strah i nesigurnost plovidbe čak i u najблиžim obalnim vodama.

Znajući za sve to, njemačka mornarica se zdušno zalagala za izgradnju minskih podmornica. Povijest razvoja oceanske podmornice–minopolagača seže u 1915. godinu. Naime, još 15. siječnja 1915. UI (Uboot – Inspektion) je postavio pred njemački Glavni stožer ultimativni zahtjev za izgradnju minskе podmornice od otprilike 700 tona deplasmana. U to vrijeme, u

Njemačkoj su već dobro splasnule nade i očekivanja u brzu pobjedu. Vojni vrh je uskoro odobrio početak gradnje prve oceanske podmornice–minopolagača. Kao polazne osnove iskorištene su spoznaje iz razvoja projekata podmornica klase UB i UC. Konačno, RMA je prihvatio program izgradnje novih podmornica pod službenim nazivom Projekt 38. Ugovor o izgradnji tih podmornica poznat je kao ratni ugovor E. Prva naručena serija sastojala se od četiri plovne jedinice, čija je gradnja povjerena brodogradilištu Vulcan u Hamburgu i Kaiserliche Werft u Danzigu (danas Gdańsk). Odrednicama ugovora bilo je precizirano da svako brodogradilište isporuči mornarici naručene podmornice do kraja 1915. Može se reći da su brodograditelji gotovo uspjeli ispoštovati ugovorne obvezе. Brodogradilište u Hamburgu kasnilo je s isporukom druge podmornice tri i pol tjedna i isporučilo je tek 26. siječnja 1916. Ove četiri podmornice postat će jezgrom flotile oceanskih podmornica–minopolagača poznatih kao UE I klase. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Oduševljenje rezultata koje su ostvarivale obalne podmornice–minopolagači klase UC I, II i III u njemačkoj Kriegsmarine bilo je veliko. Nekoliko flotila minskih podmornica svojim uspješnim akcijama moglo je ostvariti razaran učinak na trgovačko brodovlje, a britanska ratna mornarica prisiliti na suzdržanost i neaktivnost. Zbog toga je vrh njemačke mornarice odlučio posijati smrtonosna minska polja na oceanu i u zonama koje podmornice klase UC nisu mogle dosegnuti

Životopis Dragutina Novaka, jednog od pionira hrvatskog zrakoplovstva, vrlo je zanimljiv. Prije no što je postao aktivni i odlikovani letač u Velikom ratu, Zagrepčanin je pobijedio na aeronatjecanju u Budimpešti. Donosimo priču o njemu, ali i njegovu vlastitu priču: kako je izgledao let iz 1912. očima samog pilota...

DRAGUTIN NOVAK - POBJEDNIK BUDIMPEŠTE

Dragutin (Karlo) Novak (Zagreb, 16. II. 1892.- Zagreb, 31. X. 1978.), jedan od prvih hrvatskih piloti, sin Vinka i Marije r. Slunjik, u ranoj mladosti ostaje bez oba roditelja pa odrasta u obitelji majčine sestre. Osnovnu školu završava u Zagrebu, a potom ide u konvikt u Tropavu (Moravska) i završava preciznomehaničarski zanat (mehaničar za velike ure). Nakon položena ispita za kalfu i završetka školske godine 1909./1910., ide k sestri u Budimpeštu, ali ondje ne nalazi zaposlenja. No, na Rakoš polju vidio je prve zrakoplove te bio na I. letačkom mitingu sv. Stjepana (5.-15. lipnja 1910.). Vratio se u Zagreb i zaposlio kod Slavoljuba Penkale, koji je upravo završavao gradnju svojeg zrakoplova Neptis Lucilla (Leptir). Radio je kao čuvan, zrakoplovni mehaničar,

U vojnoj
zrakoplov-
noj odori
tijekom
Velikog
rata

a uskoro i kao pilot. Vještini letenja svladavao je uz Slavoljuba Penku u ljeto 1910. Ubrzo je nadmašio učitelja te stasao u vještoga letača. Početkom

1911. zapošljava se na poslovima pilota i zrakoplovnog mehaničara u Merćepovoj manufakturi na Črnomercu. Sudjeluje u gradnji šest Merćepovih zrakoplova te na natjecanjima i ima javne nastupe diljem Hrvatske, u Austriji i Mađarskoj. Najveći uspjeh ostvario je pobjom na letačkom natjecanju u Budimpešti 1912. Novak je, nakon razlaza s Merćepom u jesen 1913., radio u austrijskoj tvornici Puch, na popravku motora i poslije u proizvodnji automobila. Potom se zapošljava kao motomehaničar u tvornici ambalaže u selu Velika Raven kraj Križevaca. U listopadu 1914. pozvan je u austro-ugarsko pješaštvo u Benisch, gdje se već na obuci istaknuo hrabrošcu. Uskoro ulazi u zrakoplovstvo kopnene vojske, a obučava se u bazi u Fischamendu, u postrojbi Flugpark 12. Prvi put leti 24. prosinca 1914. godine, a obuku završava 1. svibnja 1915. stekavši vojnu pilotsku iskaznicu Austrijskog aerokluba s brojem 312. Upućen je na rusko bojište. Diplomu ratnog pilota (Feldpilot) stjeće sa zakašnjnjem, 26. svibnja 1915., a ospozobljen je i za nastavnika letenja. Prvi let nad neprijateljem izveo je već 26. svibnja. Dana 15. rujna 1915. kada je njegova postrojba ugrožena s tla, istaknuo se junaštvom predvodeći dragovoljno malobrojnu pješačku izvidničku skupinu i natjeravši u bijeg dvije neprijateljske satnije. Tom prilikom je teže ranjen i predložen za odličje. Odlikovan je Srebrnom medaljom I. klase za letački doprinos.

Jedan od prvih hrvatskih avijatičara Dragutin Novak sudjelovao je u izgradnji gotovo svih zrakoplova kojima je letio

Obavlja mnoge dalekoletne izvidničke misije, a 28. veljače 1916. odlikovan je Zlatnom medaljom za hrabrost. Potkraj siječnja 1916. prelazi u Flik 10, gdje je u travnju ranjen tijekom sraza s neprijateljskim lovcima. Zbog gubitka sluga prebačen je na posao učitelja letenja u Pilotskoj školi u Bečkom Novom Mjestu. Nakon završetka I. svjetskog rata, početkom listopada 1918. godine, vra-

ća se u domovinu, ali ne nalazi posao pilota. Seli s obitelji u Križevce, kratko radi u Paromlinu, a onda se vraća u Zagreb, na Anatomski institut Medicinskog fakulteta. Godine 1923. ponovno radi u Križevcima, u Gradskoj munjari (elektrani), a 1927. u Križevcima osniva vlastito autoprijevozničko poduzeće i bavi se autobusnim i taxi prijevozom putnika. Nakon 1945. zaplijenjena mu

je imovina i čitav autopark. Godine 1948. zapošljava se kao ravnatelj gradskog autobusnog poduzeća u Križevcima. Od 1949. do umirovljenja 1954. radi kao mehaničar na Poljoprivrednom tehnikumu u Križevcima. Dana 30. rujna 1954. odlazi u mirovinu. Od 1970. živi s obitelji u Zagrebu, gdje umire 31. listopada 1978. u 86. godini života. ■

"Ja sam Hrvat iz Zagreba!"

Na II. međunarodnom avijatičarskom natjecanju, koje se održalo na blagdan sv. Stjepana u Budimpešti, 20. i 21. kolovoza 1912., Dragutin Novak je osvojio prvo mjesto nevjerljivim letom zrakoplovom Merćep-Rusjanov tip 1912, potukavši sve konkurenete. Pobjedu odnosi ispred drugoplasiranog Riječanina Guida Prodama. Ta pobjeda možda je i njegov najveći letački pothvat, a kako je to izgledalo najbolje je pročitati iz zabilježenih sjećanja samog Novaka:

"Uzletište Rakoš polje, na kojem sam se još kao mladić 1909. godine divio uzljetanju i skakutanju prvih aviona, bilo je krcato ljudima. Čuvstvo koje me je u tom trenutku obuzelo dalo mi je posebnu hrabrost i smjelost. Mislio sam: sad ili nikad! Sjeo sam u Merćep-Rusjanov avion tip '1912', uključio rad motora, pregledao sve uređaje i kormila. Kad sam se uvjeroj da je sve ispravno, dao sam gas motoru i počeo rulati i odmah hvatati visinu. Vjetar me nagnjao čas na jednu, čas na drugu stranu, ali ja se nisam dao. Imao sam prije svega povjerenja u novi avion i snažan motor, kojeg sam sam montirao i iskušao u više navrata u Zagrebu. Još tijekom gradnje upoznao sam svaki detalj aviona. Smireno, bez ikakva straha hvatao sam sve više i više visinu. Visinomjer je pokazivao već 300 metara. Prošlo je desetak minuta, ali nisam imao namjeru spustiti se. Znao sam da imam još dovoljno benzina u rezervoaru. Pretpostavio sam da je na većoj visini mirnije, da ne puše vjetar promjenljivog smjera i popeo sam se sve do četiri stotine metara visine. Tu sam počeo izvoditi zaokrete i osmice, jednu za drugom, zatim ponirući spirale pa se opet vraćao još na veću visinu. S visine promatrao sam ustalasanu gomilu promatrača. Na momente je bilo malo 'bacanja', jer su rafali vjetra zahvaćali avion, ali čvrsto sam držao upravljač i parirao svakom udarcu vjetra. Poslije, kad sam se spustio, pričali su mi kolege, da se Merćep hvatao za glavu zbog moje, kako je rekao, bravuroznosti, ali ja sam bio siguran u sebe i svoje refleksa! U međuvremenu je startao Madžar Tibor Sekelj. Trebao je osvjetlati obraz madžarskom zrakoplovstvu. Tek što se uzdigao,

Merćepov avion tip 1912 kojim je Novak pobijedio u Budimpešti

monoplan se nakrivio, nagnuo se na lijevo krilo i stropoštao. Bolnički auto pojurišu mu je u pomoć, a njegova je zaručnica, pričali su mi kasnije kolege, brzinula u plač. Na sreću pilot je ostao nepovrijeđen, ali se avion sav polomio. U madžarskim novinama za automobilizam i zrakoplovstvo, pogledajte na str. 13. fotografiju razbijenog aviona Tibora Sekelja. Drugi madžarski pilot Takač, vidjevši kako je prošao njegov kolega, odustao je od starta, a ja sam još bio u zraku. Nadlijetao sam uzletište, dobro sam video kako masa na livadi maže i htio sam se malo našaliti i uezio ravni smjer u daljinu nešto preko dva kilometra. Poslije su mi pričali kolege da sam se izgubio s vida. Nakon par časaka nadletio sam gotovo s ugašenim motorom uzletište na velikoj visini i iznenada sam iz posve drugog smjera naglo ponirao prema zemlji. Dobro sam video kako je na uzletištu nastalo komešanje i trčanje u svim smjerovima. Svi su mislili da će se sunovratiti u masu gledalaca, ali iznenada, vjerujem neočekivano, opet sam se podigao, jer sam dobio veliku brzinu prilikom poniranja. Kad se danas sjetim, mogla su puknuti i krila, ali ja sam ih sam s Rusjanom zatezao čeličnim užetima i ta spoznaja mi je dala hrabrost. Kad sam video da je prošlo već trideset minuta i da mi je ostalo još malo benzina, odlučio sam. Spuštao sam se u blagim zavojima, kad me na nekih četrdeset metara zahvatio snažan

vjetar. No snaga motora nadvladala je sva ta bacanja i u trideset i drugoj minuti dodirnuo sam kotačima zemlju. Sjećam se da mi je srce tuklo kao parni čekić i dok vam ovo pripovijedam osjećam da mi je i sad srce zaigralo. Bila je to za mene najveća sreća koju sam dotad doživio. Zaustavio sam motor i avion je stao. Publika je vikala, mahala i jasno sam čuo: 'Eljen Novak!' Reporteri su dotičali s kamerama, škljocali, palili magnezij da slike budu jasnije, jer se već počelo smraćivati, tražili autograme, zapisivali svaku riječ o mojim dojmovima za vrijeme leta. Govorio sam pretežno njemački, a i malo madžarski. Do mene je došao predstavnik stranke ministra Khuena Hedervaryja, čestitao mi i zapitao:

- Vi ste Madžar?

- A ne! - kažem mu ja. - Ja sam Hrvat iz Zagreba! Priše su i druge kolege i čestitale mi. Redari su zaboravili održavati red i svjetina se dogurala sve do aviona. Bojao sam se da će zdrobiti krila. Merćep se uzvrtio, mahao suncobranom i branio pristup avionu. Da sam bio opijen srećom, to vam ne trebam objašnjavati. Kad sam se vraćao u hotel i kad sam legnuo na počinak, cjelokupan prizor letenja, ispod mene golema masa ljudi, zavoji, osmice, poniranja pa opet uzdizanja, spuštanje, svi su mi se ti prizori odvijali u glavi kao neki film i dugo nisam mogao usnuti."

DOMOVINSKI RAT

Dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

**HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT**

Dokument RSK o djelovanju hrvatskog topništva po Kninu 4. kolovoza 1995. (I. dio)

U dijelu hrvatskog medijskog prostora, izjave haškog tužiteljstva katkad se prenose kao "gotove istine". Slušajući vijesti i neprestano ponavljanje priče o famoznim topničkim dnevnicima, javnost je s pravom zabrinuta što to Hrvati opet skrivaju. Nameće se dojam krivnje, jer eto samim time što nema "topničkih dnevnika" (kako se nazivaju u medijima) dokazuje se krivnja Hrvatske za prekomjerno granatiranje. A upravo bi izvješća o utrošku streljiva potvrdila tvrdnje obrane da Knin nije ni prekomjerno ni neselektivno granatiran, odnosno da je intenzitet topničkog djelovanja Hrvatske vojske u Oluji bio znatno ispod standarda NATO saveza, a da se ne može ni usporediti s djelovanjem JNA u

cu, Karlovcu, Gospicu, Zadru, Šibeniku, Dubrovniku itd. Znam da se na to pitanje može hladno, činovnički odgovoriti - to je predmet za neku drugu raspravu. No, kad će ta druga rasprava doći na red? I zato je svako inzistiranje na tzv. topničkim dnevnicima, u ovakvom omjeru optužnica koje je haško tužiteljstvo podignulo za prekomjerno granatiranje tijekom Domovinskog rata, zapravo zanemarivanje povjesnog procesa, a - netko je već rekao - i ruganje pravdi i stanovnicima spomenutih gradova. I sada kad se prođe Vukovarom, Lipikom, Pakracem, Gospicem... ne trebaju nikakvi topnički dnevničari da se shvati je li granatiranje tih gradova bilo prekomjerno i neselektivno.

Još Kninu je dejstvovano na Livanjskom polju i do vremena pisanja informacije na grad je palo između 200 i 300 projektila raznog dejstva i realističnih kalibara. Prvi udar je izvršen na zgradu u SVK-a da je napuštena velika memorijalna štana i gotovo je potpuno uništen vorni park. Kasnije je vatra prenesena na kasarnu "1300 kaplara", fabriku "Tvik", željezničko čvoriste, stambene zgrade u podnožju kninske tvrđave i drugdje.

Dokument pogledajte na: www.hrvatski-vojnik.hr

Domovinskom ratu. Ne mogu ulaziti u pravnu strategiju tužiteljstva, niti u pravni aspekt inzistiranja na dokumentima o topničkom djelovanju HV-a na Knin prvoga dana Oluje kao ključnom dokazu tužiteljstva, ali kao laiku, kad je pravo u pitanju, nije mi jasno kako to da je haško tužiteljstvo imalo tolike godine na raspolaganju da sastavi optužbu, da je nekoga optužilo, a da mu nedostaju – kao što se sada tvrdi – ključni dokumenti za tužbu!

Osim toga, upravo usporedba djelovanja hrvatskog topništva po Kninu prvoga dana Oluje s djelovanjem topništva JNA, odnosno srpskih snaga u Domovinskom ratu po hrvatskim gradovima i naseljima, povjesničarima nameće pitanje vjerodostojnosti haškog tužiteljstva. Mislim da se s pravom pitamo može li se napad Hrvatske vojske na Knin uopće usporediti s djelovanjem JNA i srpskih snaga po Vukovaru, Vinkovcima, Osijeku, Novskoj, Novoj Gradiški, Lipiku, Pakra-

Knina bilo prekomjerno i neselektivno, pa neka svatko tko ih pročita procijeni koliko je inzistiranje na famoznim topničkim dnevnicima opravdano i mogu li oni promijeniti do sada poznate činjenice ili je inzistiranje na njima samo opravdanje za nešto drugo.

Posebno je zanimljiv dokument Glavnog štaba SVK, napisan 4. kolovoza 1995. oko 10 sati, koji je kao "obavestajna informacija", vjerojatno iz Knina, poslan brigadama SVK, Glavnom štabu Vojske Jugoslavije i Glavnom štabu Vojske Republike Srpske (u BiH). Naš Centar posjeduje Informaciju koju je zaprimila "komanda 11. pešadijske brigade SVK (s.p. br. 239/2-95.)" u sastavu 21. (kordunaškog) korpusa SVK. Ona govori da je od početka napada na Knin pa do pisanja te Informacije (od 5 do 10 sati ujutro 4. kolovoza 1995.) na Knin palo "između 200 i 300 projektila različitog kalibra", te da je "prvi udar izvršen na zgradu Glavnog štaba SVK", a da je poslije "vatra prenešena na kasarnu '1300 kaplara', fabriku Tvik, željezničko čvoriste, stambene zgrade u podnožju kninske tvrđave i drugdje". Slične podatke pruža i knjiga oficira M. Vrcelja, tada "načelnika artiljerije GŠ SVK", koju također imamo u Centru. Dakle, spomenuti dokumenti upućuju na zaključak da granatiranje Knina u jutranjim satima 4. kolovoza 1995. nije bilo ni prekomjerno ni neselektivno.

Zanimljivo je i da se u spomenutom dokumentu navodi kako "ustaška strana ima značajne gubitke u Dubrovniku, Biogradu na moru, Gospicu, Otočcu, Sisku i Sunji". To znači da je već u jutarnjim satima istoga dana (4. kolovoza) srpsko topništvo izvršilo odmazdu i djelovalo po hrvatskim gradovima, dakle civilnim ciljevima. No to očito nije predmet istrage... ■

* U sljedećem broju navest ćemo zapisati srpske provenijencije (memoarsko gradivo oficira SVK) koji potvrđuju sadržaj ovde navedenog dokumenta

Sjetite se Vukovara

Morate se sjetiti,
morate s tim živjeti!

Naglas je plakao cijeli grad,
još Dunavom žubore jecaji.

Morali ste to čuti
ako ste 1991. živjeli.

Sjećate se Vukovara!
Srušili su ga barbari,
u grad su unijeli zastavu -
mrtvačku glavu na crnoj tkanini.

Sjetite se Vukovara!
Srbi su ga napali,
na Ovčari ranjenike pobili,
djecu od majki razdvojili.
Došli su divlji,
sa sjajnih beogradskih ulica,
iz tvornice laži, iz pakla odabrani.
Morate se sjetiti,
morate s tim živjeti.

Petra BAJIĆ,
učenica 3. razreda
srednje škole u Pitomači

Moj Vukovare

Vukovare,
srce moje
bolno je od mača,
duša moja
skrhana od plača.
Oči su mi
k Bogu uprte
i oltaru.
Molim
da se vratim
svome
Vukovaru!

Ivica ORŠOLIĆ

Kataklizma ili puna kupa?

Čovjek je po naravi znatiželjan. Uvijek želi znati više o onome što ga zanima i onome što je čuo ili video. Osobito je znatiželja prisutna kad je riječ o vlastitoj budućnosti ili budućnosti dragih osoba. Znatiželjni smo i o općim stvarima. Na osobit način o temama koje nas se izravno tiču i o kojima u određenom smislu ovisimo. Rijetki su koje ne zanima pitanje kad će naša Hrvatska u Europsku uniju i kakve će sve ustupke još morati učiniti prije nego se to dogodi; malo koga ne zanima pitanje nazire li se krizi i recessiji kraj; izbornik svake nogometne vrste koja je ušla u dodatne kvalifikacije za Svjetsko nogometno prvenstvo više od svega volio bi znati hoće li njegovi uspjeti... A da ne spominjemo koliko su ljudi znatiželjni glede života nakon smrti, glede Sudnjeg dana i ponovnog Kristova dolaska.

Zbog svih tih znatiželja ljudi su skloni (vrlo često i vjernici katolici) čitati horoskope, posjećivati vračare ili nadriprroke, dopustiti Romkinjama da im gledaju u dlan, zavirivati u dno šalice od kave, skakutati od mjesta do mjesta ako čuju nešto o nekom "proroku" ili "iscijelitelju"...

Indijski pjesnik i filozof Rabindranath Tagore reče: "Kad jednog dana smrt pokuca na tvoja vrata, što ćeš joj ponuditi? A ja ću staviti pred svoju gošću punu kupu svoga života. Ja joj nipošto ne bih dopustio da ode praznih ruku."

Sadržaj ovonavedjeljnih misnih čitanja usredotočen je na Kristov eshatološki govor, odnosno na njegovu riječ o svršetku svijeta. Spominje se da će Gospodinovu dolasku prethoditi prirodne kataklizme: "Sunce će pomrčati i mjesec više neće svijetliti, a zvijezde će s neba padati i poljuljat će se sile nebeske" (Mk 13,24); "Bit će to vrijeme tjeskobe kakve ne bijaše otkako je ljudi pa do toga vremena" (Dn 12,2). U svemu tome, ipak, ima i utješna riječ: "Umnici će blistati kao sjajni nebeski svod, i koji su mnoge učili pravednosti kao zvijezde navijike, u svu vječnost" (Dn 12,3).

Nije bitno kad će se Gospodin pojavit u slavi i kakve će prirodne kataklizme prethoditi njegovu dolasku ili pratiti taj dolazak. Jedino što je bitno jest da "pred svoga gosta" stavim "punu kupu svoga života", jer će to biti najbolji znak da smo, po riječima proroka Danijela, umnici koji blistaju kao sjajni nebeski svod. Tada se mi vjernici nećemo bojati svršetka svijeta, nećemo se baviti pitanjima kad će to biti (jer o tom "danu i času nitko ne zna, pa ni andeli na nebū, ni Sin, nego samo Otac", a kamoli kojekakvi vračari ili nadriproroci), nećemo biti zabrinuti zbog prirodnih kataklizmi jer mi taj trenutak iščekujemo kao "blaženu nadu i dolazak Spasitelja našega Isusa Krista".

Poremećaji u prirodi i strašne slike kojima se opisuje taj dolazak trebali bi na nas djelovati samo motivirajuće; to bi nas trebalo "mobilizirati" jer je "blizu, na vratima". Krist, koji preko proraka, a i sam, najavljuje svoj "skori" dolazak, ne čini to da bi nas platio već da bi nas držao budnim kako bismo spremni dočekali njegov ponovni dolazak. On želi dati do znanja da On sigurno dolazi i da život ne završava u grobnom humku. Osobito ako se trudimo ovdje na zemlji puniti kupu svoga života, kako ne bi, nakon susreta s nama, otišao praznih ruku. Nije problem kad će Krist doći i kako. Problem je u tome hoćeš li mu "kad pokuca na tvoja vrata" imati što ponuditi. Jedino je to pitanje vrijedno znatiželje.

Žarko RELOTA

BIBLIOTEKA

Dana Thomas
Deluxe - kako je luksuz izgubio sjaj

Algoritam, Zagreb, 2009.

Nekoć davno luksuz je bio rezerviran isključivo za odabранe, za bogatu aristokraciju. Luksuz nije bio samo proizvod, već način života. Danas bi pojam luksuza za tu staru elitu bio potpuno neprepoznatljiv. Mali obiteljski obrti posvećeni integritetu i kvalitetu nestali su, a zamjenile su ih masovne korporacije usmjerene isključivo na rast, prepoznatljivost brenda, oglašavanje i nadasve dobit. Kvantiteta je odavno zamijenila kvalitetu, a gotovo sva proizvodnja preselila se u velike tvornice smještene u zemljama poput Kine, gdje se vaša luksuzna ručna torbica proizvodi odmah do proizvoda namijenjenog masovnom tržištu.

Autorica je odlučila zaroniti u mračnu stranu industrije luksuza i saznati sve tajne koje su Prada, Gucci i Burberry odlučili sakriti od nas. U tu svrhu posjetit će posljednju utvrdu tradicionalnog luksusa, Hermès, odvesti nas do plantaže u Grasseu, u Južnoj francuskoj, na kojoj obitelj Mul uzgaja cvijeće isključivo za proizvodnju Chanelovih parfema, ali i do prenaratnih tvornica u Kini u kojima radnici po cijele dane lijepe na torbe etikete Made in Italy. Otići će u bescarinske robne kuće na Havajima, prekrcane turistima u potrazi za omiljenim luksuznim proizvodima po sniženim cijenama, te do Japana, čiji su stanovnici, što se koncepcije luksuza tiče, najsvjesniji narod na svijetu. Odvest će nas i iza kulisa u tjednima koji prethode dodjeli Oscara, da vidimo kako zvjezde odijevaju luksuzne marke kako bi što više zablijesnule na crvenom tepihu, ali i dobro zaradile.

Ovo je bestseler s top-liste najprodavanijih knjiga New York Timesa, o stvarnom svijetu iza blještave slike koju nam pružaju časopisi i fantastične haljine što ih vidamo na crvenim tepisima, knjiga koja će nam pružiti odgovor na jedno od vrlo zanimljivih pitanja našega doba - kako je luksuz uspio izgubiti sjaj.

Priredila Mirela MENGES

FILMOTEKA

Libanon

- izraelski ratni
- trajanje: 94 minute
- redatelj: Samuel Maoz
- glume: Reymond Amsalem (Assna), Oshri Cohen (Herzel), Michael Moshnov (Yigal)

U lipnju 1982. četvorica izraelskih vojnika dobiju zadataću upravljanja jednim tenkom. Njihova je prva misija ulazak u civilno libanonsko selo koje trebaju očistiti od mogućih PLO-ovih terorista. No, nešto krene po zlu, a nastala panika dovodi do nesporazuma, smrти, uništenja i talaca. Četvorica mladića proživljavaju pakao sučeljeni s vječnim pitanjem: ubiti ili dopustiti da te ubiju?...

Jedan iz plejade vrhunskih filmova ovogodišnjeg (dosad najkvalitetnijeg) zagrebačkog filmskog festivala stiže iz Izraela, zemlje koja vrlo dobro zna što je to ratovanje. Redatelj filma, 47-godišnji Samuel Maoz, i sam je prošao kalvariju rata koji opisuje. Pokazuje nam rat kako ga vide obični izraelski momci - Yigal, Gamil i Asi. Nitko od njih nije junak, nitko nema žarku želju za ubijanjem ili za umiranjem. Glavnina radnje odvija se u tenku, a to je vruće, znojno, zahrdalo mjesto, koje smrdi na znoj i strah muškaraca. Punitelj topa broji zadnje dane odsluženja vojnog roka. Vozač je jedinac starijih ljudi i želi javiti majci da je s njim sve u redu. Topnik je do tada pucao samo na poligonu, a zapovjednik tenka je tatin sin iz dobre obitelji, koji se slomi kad stvari zaguste. Gotovo cijeli film je snimljen unutar tenka i, moram priznati, toliko uspješno da mi je tih sat i pol u kinu prošlo neobično brzo. Posebno je dojmljiv prizor kada sirijski pobunjenik ispali raketu s ručnog bacača, a topnik kroz svoj periskop gleda kako mu se raketa približava. U tim trenucima vrijeme staje i čini vam se da je oklop od papira. Zanimljiva je i festivalska sudbina ovog filma. Odbijen je u Berlinu i Cannesu, a u Veneciji je osvojio Zlatnog lava proslavivši tako svog autora te krenuo u lov na nagrade diljem svijeta. Na ZFF-u je *Libanon* osvojio posebno priznanje žirija za režiju.

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

15. studenoga 1796.

Bitka kod Arcole

Francuski vojskovođa i car Napoleon Bonaparte bio je neobično omiljen među svojim vojnicima jer je uvijek boravio na bojištu, a poneki put je i jurišao na čelu vojske. Tijekom prvog koalicijskog rata protiv revolucionarne Francuske, austrijske snage našle su se opkoljene u talijanskom gradu Mantovi. Pokušaj Austrijanaca da ih oslobođe zapeo je kod sela Arcole, gdje su ih 15. studenog 1796. napali Francuzi pod zapovjedništvom Napoleona, tada još mладog generala u usponu. Žestoka bitka trajala je puna tri dana, a ključni je položaj bio most preko rijeke Alpone. Njega su branile četiri bojne hrvatskih Krajšnika iz karlovačkih i varaždinskih te dviju banskih pukovnija. Puna tri dana uporno su odbijali juriše i nanjeli protivniku velike gubitke. Posljednji je napad predvodio divizijski zapovjednik general Augereau na čelu elitnih grenadira. No, i oni su se uz velike gubitke morali povući pred snažnom paljbom Krajšnika. Trećega dana borbi, Napoleon je zgrabilo zastavu i poveo klonule vojnike u juriš preko mosta. No, taj pothvat nije završio slavno. Budući gospodar Europe tu bi možda i poginuo pod hrvatskim plotunima da ga neki francuski časnik, uplašivši se za vojskovođin život, nije zaklonio vlastitim tijelom i bacio ga u jarak, gdje se Napoleon umalo utočio. Kad su Krajšnici krenuli u protuudar, Napoleon se čak neko vrijeme morao u blatu pretvarati da je mrtav kako ga ne bi zarobili. Bitka je na kraju ipak završila francuskom pobjedom, ali tek kad su francuske postrojbe zaobišle hrvatske Krajšnike i napale ih s boka. Mladi francuski general postao je francuski junak, a njegova legendarna kampanja u Italiji pomogla mu je u strelovitom usponu na vlast.

12. studenoga 1942. - sovjetska protuofenziva na Volgi

13. studenoga 1907. - poletio prvi helikopter

14. studenoga 1263. - umro Aleksandar Nevski

16. studenoga 1991. - JRM protjerana iz

Splitskog kanala

17. studenoga 1869. - otvoren Sueski kanal

18. studenoga 1991. - okupacija Vukovara i masakr u Škabrnji

Leon RIZMAUL

Umjetnici protiv agresije

U kolovozu 1991. slikarica Georgina Juriša, voditeljica Zadarske likovne radionice, dolazi u Hrvatsko društvo likovnih umjetnika s idejom da što veći broj umjetnika oslika velika platna veličine 300x150 cm s temom rata i na taj način izrazi bunt protiv razaranja i agresije na Republiku Hrvatsku.

Savjet za likovnu djelatnost prihvatio je ideju i pozao umjetnike raznih likovnih orientacija. Oni su tijekom kolovoza oslikavali platna u prostorima Proširenih medija u Starčevićevom domu. Bio je to veliki projekt, koji je svoje prvo izlaganje doživio u Galeriji Studentskog centra. Dok se u Hrvatskoj rat razbuktao, a u Zagrebu traju zračne uzbune, panoi se otpremaju u Njemačku, odakle su trebali biti izlagani u europskim gradovima. No, iz nepoznatih razloga, panoi ostaju pohranjeni u

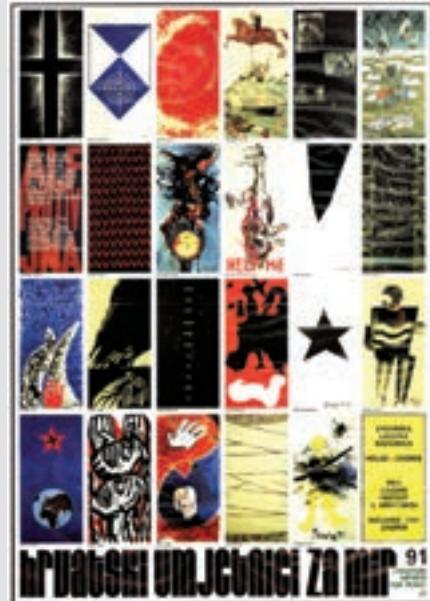
Katoličkoj misiji u Münchenu, a nakon deset mjeseci vraćeni su u Zagreb i izloženi u Galeriji Karas.

Tako je jedna sjajna umjetnička akcija ipak ostala nedovoljno iskorištena u antiratnoj kampanji Hrvatske.

U ostvarenju projekta sudjelovali su slikari: Georgina Juriša, Boris Demur, Ratko Petrić, Jadranka Fatur, Zlatko Kauzlaric Atač, Hamo Čavrak, Goran Fruk, Dušan Jurić, Vladimir Gudac, Milena Lah, Antun Maračić, Vlado Martek, Bane Milenković, Goran Štimac, Nada Škrlin, Ivica Šimić, Đuro Seder, Nenad Opačić, Davor Krelja, Ivan Kožarić, Josip Generalić i Nenad Dančuo.

Hrvatsko društvo likovnih umjetnika panoe je darovalo Vojnom muzeju MORH-a.

U kolekciji nedostaju platna Nenada Dančua, Ivana Kožarića, Josipa Gene-

ralića i Nenada Opačića, ali u dogledno vrijeme i ta će platna biti predana Vojnom muzeju.

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
 Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@moph.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@moph.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@moph.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić (mario.galic@moph.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@moph.hr), Leida Parlov (leida.parlov@moph.hr), Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić
Urednik fotografije: Tomislav Brandt
Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@moph.hr)
Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisk: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@moph.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2009.
 Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.battlefieldstrust.com

Posljednja bitka na tlu Velike Britanije dogodila se još 1746. godine, ali Otočani te sukobe nikako ne zaboravljaju. Trude se zaštiti i bojišnice kao povijesno i arheološki dragocjene svjedočstva nekadašnjih vremena. U tu svrhu je prije šesnaest godina osnovana Zaklada za bojišnice, u kojoj se te lokacije nastoje zaštiti od uništenja (autoceste, građevinska i industrijska postrojenja) i zaborava. Najistaknutiji članovi Zaklade su istaknuti britanski povjesničari, koji sudjeluju i u izradi web-stranice

www.battlefieldstrust.com. Mislimo da je briga o bojišnicama zanimljiva aktivnost sama po sebi, no oni koji su zainteresirani za povijesne podatke neka kliknu na podstranicu www.battlefieldstrust.com/resource-centre, koja predstavlja Centar za istraživanje bojišnica i dio je već predstavljene Zaklade. Tu ćete naći podatke, opise, fotografije, karte...Sve što bi vas moglo zanimati!

D. VLAHOVIĆ

...pozivnica...

MILIPOL 2009

17. – 20.11.2009.

**Milipol
PARIS 2009**

HALL 01 - štand: 13 B 090

PARIS EXPO - PORTE DE VERSAILLES

RAZVOJ – PROIZVODNJA – DISTRIBUCIJA – LOGISTIKA

Tvrtka Kroko International d.o.o. poziva vas na jubilarni 25. sajam vojno - policijske opreme MILIPOL, od 17. do 20. studenog u Pariz, ParisExpo – Porte de Versailles, *Hall 1 – štand: 13B090.*

Radujemo se vašem posjetu!